

วารสารอนัมมิกาย

Journal Of Anam Nikaya Mahayana in Thailand

ISSN 2651-1843 (Online)

ภาพจากเพจ : วัดธรรมปิฎุฑารามบางม่วง อ.สามพราน จ.นครปฐม

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2566 | VOL.3 NO.2 (JULY - DECEMBER 2023)

วารสารอนัมนิกาย

Journal Of Anam Nikaya Mahayana in Thailand

(สาขาพุทธศาสนา ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรม)

ISSN 2651-1843 (Online)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม - ธันวาคม 2566 Vol.3 No.2 (July – December 2023)

กำหนดออกวารสารทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารอนัมนิกายเป็นวารสารของคณะสงฆ์อนัมนิกายแห่งประเทศไทย ภายใต้มูลนิธิพระมหาคณาธรรมปัญญา ปัญญาปัญญาธิวัตร (เจริญกีนเจียว) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่บทความ วิจัย และบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยภายใน และภายนอกสถาบัน รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่นๆ เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้บทความจากผู้นิพนธ์ภายในจะได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้มข้นในการประเมินคุณภาพบทความก่อนออกตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะ

บรรณาธิการบริหาร

ดร.สุรียา แสงอินต่านักวิชาการศาสนา สำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 14

กองบรรณาธิการ

1. ศ.(พิเศษ) ร.ท. ดร. บรรจบ บรรณรุจิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศ. ดร. ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
5. รศ.ดร.สิน งามประโคน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. รศ.ดร.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
10. พระศรีวิจิตรวาทิ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
13. ผศ. ดร.วราภรณ์ พูลสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
14. พระครูนันทกิตติคุณ, ดร. (กิจการ โขติปัญญา)	ผู้อำนวยการโรงเรียนกุศลสมาครวิทยาลัย
15. พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ,ดร. (มะเต๋อ)	รองผู้อำนวยการโรงเรียนบาลีสาธิตวัดศาลาลอยสุรินทร์
16. ดร.จำรัส มุ่งเผือกกลาง	วิทยาลัยนครราชสีมา
17. ดร.กุศล บอกบุญ	ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
18. ดร.จักรพงษ์ ทิพสุนเนิน	นักวิชาการศาสนา สศปส. เขต 14

สำนักงาน วัดกุศลสมาคร แขวงสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

โทร.ดร.สุรียา แสงอินตา 094-464-5352

เว็บไซต์วารสาร <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc>

บทบรรณาธิการ

คณะกองบรรณาธิการประจำวารสาร ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่บทความ และเนื้อหาต่างๆ ทางวิชาการในเล่มนี้ ขอขอบคุณในความไว้วางใจทุกท่านที่ให้ความเชื่อมั่นแก่ทีมงานด้วยดีตลอดมาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารเสีียงธรรมจากมหายาน เล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม เพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาปัญญาอื่นๆ ขึ้นสืบไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

//บทความวิชาการ

เรื่อง

ที่

การจัดการเรียนการสอนที่ตีเริ่มต้นที่อริยสัจ 4.....	1
พระครูสังฆรักษ์สุพจน์ พรหมญาโณ (เสียนตอน)	
นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษา.....	11
พระครูเขมาภิกขุ อภิชาติ (อันชุธูทธิ)	
กัลยาณมิตรธรรม : การสื่อสารที่ดีของผู้นำที่องค์กรต้องการ.....	18
ผศ.ดร.สิน งามประโคน	
การบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ.....	25
พระสุวรณ ธมมวุโธ (เลิศสมาจาร)	
พระพุทธเจ้าและหลักธรรมตามคติพระสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทย.....	33
ดร.สุริยา แสงอินตา	

การจัดการเรียนการสอนที่ดีเริ่มต้นที่อริยสัจ 4 Good teaching and learning starts at The Four Noble Truths

พระครูสังฆรักษ์สุพจน์ พรหมญาโณ (เสียนตอน)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phrakru Sangkharaksuphot Phromyano

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Sangkharak@gmail.com

(Received : 8 July 2023 ; Edit : 20 July 2023; accepted : 21 July 2023)

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนที่ดีจำเป็นต้องอาศัยหลักอริยสัจ 4 เนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นคำสอนที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาประการหนึ่งซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงใช้หลักอริยสัจ 4 ในการสอนพระสาวกของพระองค์ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิตคือความดับทุกข์ การจัดการเรียนการสอนที่ดีในเบื้องต้นจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอนที่ดี, อริยสัจ 4.

Abstract

The Four Noble Truths are based on the Four Noble Truths. The Four Noble Truths are the teachings of the Buddha. 4 In teaching His disciples to achieve the ultimate goal of life is sorrow. In the first place, it is necessary to rely on the Four Noble Truths to develop teaching and learning to attain the ultimate goal of life.

Keywords: Good teaching and learning, The Four Noble Truths.

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนส่งผลให้เกิดวิกฤติการณ์หลายรูปแบบในสังคมทั้ง ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการเรียกร้องการปฏิรูปการศึกษาขึ้นเพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศอย่างแท้จริง เป้าหมายของการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศชาติ โดยรวมมุ่งสร้างคนหรือผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือวิธีการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความสามารถความต้องการของตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวความคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนานและเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล

การจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งการจัดการศึกษา ทั้งในระบบและการศึกษานอกระบบ รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้ง ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างมีสัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ รวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งสามารถมีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน(กระทรวงศึกษาธิการ,2546)

การศึกษาซึ่งเป็นรากฐานอันสำคัญในการสร้างความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ หากการบริหารการศึกษาของชาติมีคุณภาพนั้น ย่อมหมายถึง ประชาชนในประเทศมีคุณภาพตามไปด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงถือได้ว่าเป็นสถาบันทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด บุคลากรของโรงเรียนก็มีความสำคัญตามไปด้วย การที่จะบริหารบุคลากรทางการศึกษาให้ได้ดีนั้น ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการบริหารงาน มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะผู้บริหารจะต้องมีศักยภาพ มีทักษะ มีวิสัยทัศน์ ทำให้การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ สูงสุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2540)

การจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่ยิ่งสำคัญยิ่ง และจะต้องดำเนินการเพื่อให้คนทำงานได้ผลดีที่สุดในขณะเดียวกันคนที่ปฏิบัติงานจะต้องมีความสุข มีความพึงพอใจในการทำงาน ดังนั้น บุคลากรจึงมีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักของการบริหารจัดการการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนในการนำองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายโดยเฉพาะสถานศึกษาที่เป็นแหล่งให้ความรู้และการศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชน จำเป็นต้องอาศัยบุคลากร ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนในการนำองค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจะต้องมีกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจบำรุงขวัญและกำลังใจให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข สอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอน ของอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วย(สุวิทย์ มูลคำ,2545)

1. ทุกข์ (การกำหนดปัญหา)
2. สมุทัย (การตั้งสมมติฐาน)
3. นิโรธ (การทดลองเก็บข้อมูล)
4. มรรค (การวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค)

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ตามหลักพระพุทธศาสนาโดยนำหลักธรรมมาประยุกต์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

- 1) ทุกข์ รู้ว่าปัญหาคืออะไร
- 2) สมุทัย รู้ว่าสาเหตุของปัญหาคืออะไร
- 3) นิโรธ รู้ว่าภาวะหมดปัญหาที่ต้องการคืออะไร ตนต้องการหรือควรต้องการอะไร
- 4) มรรค รู้ว่าวิธีการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต),2552)

หลักไตรสิกขา ในพระพุทธศาสนา เป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือ ฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา เรียกทั่วไปว่าหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา

1. ศีล การฝึกหัดอบรมในด้านความประพฤติ ระเบียบวินัย ความสุจริต ทางกาย วาจา และอาชีวะ
2. สมาธิ การฝึกหัดอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพและสมรรถภาพของจิต
3. ปัญญา การศึกษาอบรมทางปัญญา ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง

หลักการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 3 หมวด โดยใช้บทบาทการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของครูและผู้เรียน และจุดเน้นอันเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ในการจัดหมวดหมู่ ซึ่งสามารถจัดได้ดังนี้

1. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher – Centered Instruction)

1) การจัดการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction)

(1) การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ผลการวิจัย (Research – Based Direct Instruction)

(2) การจัดการเรียนการสอนทางตรงแบบใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory Based Direct Instruction)

2. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student – Centered Instruction)

1) แบบเน้นผู้เรียน

(1) การจัดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ (Individualized Instruction)

(2) การจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนนำตนเอง (Self-Directed Learning)

2) แบบเน้นความรู้ ความสามารถ

(1) การจัดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning)

(2) การจัดการเรียนการสอนรับประกันผล (Verification Teaching)

(3) การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นมโนทัศน์ (Concept – Based Instruction)

3) แบบเน้นประสบการณ์

(1) การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential Learning)

(2) การจัดการเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning)

(3) การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning)

4) แบบเน้นปัญหา

(1) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Instruction)

(2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการเป็นหลัก (Project Based Instruction)

5) แบบเน้นทักษะกระบวนการ

(1) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการสืบสอบ

(Inquiry Based Instruction)

(2) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการคิด

(Thinking Process - Oriented Instruction)

(3) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม

(Group Process - Oriented Instruction)

(4) การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(Self - Learning Process Instruction)

6) แบบเน้นการบูรณาการ

3. หลักการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีครู (Instruction Without Teacher)

1) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม

(Programmed Instruction)

2) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(Computer - Assisted Instruction)

3) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เครือข่ายเว็ลด์ไวด์เว็บ

(Web - Based Instruction)

หลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับความนิยมเน้นไปทางด้านการจัดการเรียนการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ครูควรเลือกหลักการและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาและวัตถุประสงค์(ทีศนา แชมมณี,2553)

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ครูผู้สอนต้องคัดสรรเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

1) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3) เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม

4) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ

5) ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. กระบวนการสร้างความรู้

1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ

2) ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง

3) ครูเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

3. กระบวนการคิด

1) จัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด

2) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วย

ตนเอง

3) ใช้รูปแบบ วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด

4) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และเกิดกระบวนการคิดต่างๆ ตามความเหมาะสม

4. กระบวนการทางสังคม

1) ให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2) มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพของชุมชน ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่

ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

5. กระบวนการแก้ปัญหา

1) ขึ้นกำหนดปัญหา ผู้เรียนต้องเข้าใจปัญหา และวิเคราะห์ปัญหา

2) ขึ้นวางแผนแก้ปัญหา ประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีการทดลองหรือวิธีการ

ตรวจสอบ และการประเมินผลการแก้ปัญหา

3) ขึ้นดำเนินการแก้ปัญหา ผู้เรียนลงมือแก้ปัญหา และประเมินผลว่าวิธีการแก้ปัญหาและผลที่ได้

เป็นอย่างไร

4) ชั้นตรวจสอบการแก้ปัญหา เป็นการประเมินภาพรวมในการแก้ปัญหาทั้งด้านวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้

6. กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

1) การกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียนโดยใช้ประสบการณ์ หรือกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ใ้ให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

2) ใ้ให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์เดิม และแสวงหาความรู้ใหม่ ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3) การฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้น

4) การนำข้อค้นพบในการปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์อื่น

7. กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

1) การศึกษา และวิเคราะห์ภาระ และโครงสร้างของงาน

2) การวางแผนปฏิบัติงาน

3) การลงมือปฏิบัติ

(1) ครูผู้สอนให้คำแนะนำ และสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง

(2) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน

(3) ผู้เรียนฝึกฝนทักษะความชำนาญ

4) ชั้นประเมินผลงาน ปรับปรุงชิ้นงาน

8. กระบวนการจัดการ

1) การวางแผน วิเคราะห์ ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

2) การปฏิบัติงาน ประสานงาน ทำงานเป็นระบบตามแผน

3) การติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและสรุปผลงาน

9. กระบวนการวิจัย

1) เลือกประเด็นปัญหา ครูผู้สอนจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นต่างๆ

2) การนิยามปัญหา ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3) การพัฒนาวิสัยทัศน์ ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

4) ลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

5) ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง

6) สรุปและประเมินผล ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนทั้งหมดและตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์เพียงใด

10. กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

1) ใ้ให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเอง

2) เลือกกระบวนการให้สอดคล้องกับเนื้อหา รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

11. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

1) มุ่งพัฒนาใ้ผู้เรียนเป็นคนดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2) กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ความรู้สึก ความคิด

3) จัดกิจกรรมที่หลากหลาย พัฒนาความคิด จิตสำนึก ความรู้สึกที่ตึงาม

4) จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ กระตุ้นใ้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

5) บุคลิกภาพของครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอนคุณธรรมยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสมสมัย สมวัย และเหมาะสมกับกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี(กระทรวงศึกษาธิการ,2551)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน ทำงานด้วยกัน จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ความสามารถของผู้เรียนในทุกๆ ด้านด้วย

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน

การเรียนรู้โดยใช้สัตว์และมนุษย์ เพื่อนำมาสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ต่างๆ มากมาย ซึ่งผู้สอนจะสามารถนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเลือกและปรับใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ ซึ่งในที่นี้จะได้กล่าวเพียง 5 ทฤษฎี รวมทั้งแนวทางการนำทฤษฎีมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม (Behavioral Learning Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ในด้านนี้เน้นในด้านการจัดหรือการวางเงื่อนไขการกระทำ (Operant Conditioning) ซึ่งจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปรับพฤติกรรม นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่สำคัญ คือ Skinner ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยมใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์แนวทางการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการสังเกตพฤติกรรมและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อทำนายและควบคุมพฤติกรรมในด้านการเรียนรู้ โดยเน้นการสังเกตและการศึกษาพฤติกรรม ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ รวมทั้งศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมสิ่งเร้า หรือสิ่งที่กระตุ้นเพื่อก่อให้เกิด

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในส่วนนี้ สกินเนอร์ (B.F. Skinner) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขการกระทำโดยใช้การเสริมแรง (reinforcement) ซึ่งจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ การเสริมแรงจะแบ่งเป็นสองประเภท คือ การเสริมแรงในทางบวก ซึ่งพฤติกรรมนั้น จะได้รับการสนับสนุนและทำให้เกิดขึ้นได้อย่างถาวร สม่ำเสมอ บ่อยครั้ง สำหรับการเสริมแรงในทางลบ หรือการทำให้โทษนั้น ผลของพฤติกรรมดังกล่าวจะไม่ได้รับการส่งเสริมและทำให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นน้อยลง (ฉวีวรรณ สุวรรณภาและคณะ, 2547)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางด้านพฤติกรรมนิยม ซึ่งเน้นในด้านสิ่งเร้าและการตอบสนอง (stimulus- response) เชื่อว่าผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อผู้เรียนอย่างมากที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นส่งเสริมหรือเสริมแรงให้แก่ผู้เรียน การสนับสนุน หรือการส่งเสริมให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมแรงในทางบวกให้แก่ผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้สอนจึงควรจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมนิยม ดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี
2. ผู้สอนต้องบอกจุดประสงค์ของการเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ
3. เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถและความสนใจผู้สอนจึงควรใช้เทคนิคและวิธีการสอนหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน
4. ผู้สอนจะต้องเริ่มสอนตั้งแต่ทักษะเบื้องต้นก่อนเป็นอันดับแรก
5. ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตามความสามารถของตนเองทีละขั้นๆ
6. ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมเรื่องเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม

การวางเงื่อนไขการกระทำที่เหมาะสมตามแนวคิดของสกินเนอร์ ในด้านการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมนิยม คือ การจัดแบ่งเนื้อหาวิชาเป็นส่วนย่อยๆ และเรียงลำดับความสำคัญให้เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตามความสามารถของตนเอง รวมทั้งจัดให้มีการเสริมแรงแก่ผู้เรียนเป็นระยะๆ ซึ่งจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้นั้น แนวคิดดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นของบทเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) ซึ่งสกินเนอร์ เชื่อว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้ ดังนั้นเมื่อผู้เรียนได้เรียน โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมและรู้ผลคำตอบของตนเองในทันที จะเป็นการเสริมแรงในทางบวกเมื่อผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้องหรือได้รับการเสริมแรงให้ทำงานใหม่ เมื่อตอบคำถามไม่ถูกต้อง

ความหมายของอริยสัจ 4

อริยสัจสี่มีความหมายตามนัยพระบาลี ดังนี้

“ภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ 4 ประการเหล่านี้แล เป็นของแท้เท่านั้น ไม่คลาดเคลื่อนไปได้ ไม่กลายเป็นอย่างอื่น ฉะนั้น จึงเรียกว่า อริยสัจ”

“... ภิกษุทั้งหลาย เพราะได้ตรัสรู้หรือริยสัจสี่นี้ ตามเป็นจริง พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้นำมาเรียกว่า เป็นอริยะ”

หัวใจคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่ที่อริยสัจ 4 ประการ (จตตาริ อริยสัจจანი) ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในปฐมเทศนาแก่สหายเก่าของพระองค์ คือ ปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนะ มฤคทายวัน (ปัจจุบันเรียกว่าสารนาถ) ใกล้เมืองพาราณสี ในพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ซึ่งมีหลักฐานในคัมภีร์ดั้งเดิมนั้น พระองค์ได้ทรงแสดงอริยสัจ 4 ประการไว้เพียงย่อเยื้อง แต่ในคัมภีร์ทางพุทธศาสนารุ่นแรกๆ มีหลายแห่งที่ได้อธิบายอริยสัจ 4 ประการนี้ซ้ำแล้วซ้ำอีก พร้อมด้วยรายละเอียดมากมาย และหลายแง่หลายทาง ถ้าศึกษาอริยสัจ 4 โดยอาศัยหลักฐานอ้างอิง และคำอธิบาย (จากคัมภีร์) เหล่านี้ เราก็จะรู้เรื่องราวที่ดี และถูกต้องตามคำสอนอันเป็นแก่นหลักธรรมทั้งปวงของพระพุทธองค์ตรงตามคัมภีร์ดั้งเดิม อริยสัจ 4 ประการ คือ

- 1.ทุกข์
- 2.สมุทัย การเกิดขึ้น หรือสาเหตุแห่งทุกข์
- 3.นิโรธ ความดับทุกข์
- 4.มรรค ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์

ทุกข์ คือ แสดงว่า สิ่งที่ปรุงแต่งทั้งปวงเป็นทุกข์ นี้คือ บอกตรงๆ ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอะไรนั่นเอง สิ่งทั้งปวงเป็นที่ตั้งแห่งความทุกข์ใจ แต่คนทั้งหลายไม่รู้ไม่เห็น ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นความทุกข์จึงได้มีความอยากในสิ่งเหล่านั้น ถ้ารู้ว่ามันเป็นความทุกข์ ไม่น่าอยาก และไม่น่ายึดถือ ไม่น่าผูกพันตัวเองเข้ากับสิ่งใดแล้ว เขาก็คงจะไม่ไปอยาก ซึ่งตัวทุกข์นั้นเอง หมายถึง ชั้น 5

สมุทัย การเกิดขึ้นหรือสาเหตุแห่งทุกข์ คือ แสดงว่าความอยากด้วยอวิชชา (ความไม่รู้) นั้นเป็นต้นเหตุของความทุกข์ คนทั้งหลายก็ยังไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจว่าความอยากนี้แหละ เป็นตัวต้นเหตุของความทุกข์ใจจึงได้พากันอยากนั้นอยากนี้ร้อยแปดพันประการ เพราะไม่รู้ว่าจะอยากด้วยอวิชชา (ความไม่รู้) นั้นคืออะไร

นิโรธ (ความดับทุกข์) คือ แสดงว่านิโรธ หรือนิพพาน คือการดับความอยากเสียได้สิ้นเชิง เป็นความไม่มีทุกข์ คนทั้งหลายยังไม่รู้จักกันใหญ่ทั้งๆ ที่เป็นสิ่งที่อาจบรรลุถึงได้ในที่ทั่วๆ ไป คือ พบได้ตรงที่ความอยากมันดับลงไปนั่นเอง นี่คือการไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร จึงไม่มีใครปรารถนา ที่จะดับความอยาก ไม่ปรารถนานิพพาน เพราะไม่รู้ว่าจะอะไรคือ นิพพาน

มรรค (ทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์) คือ วิธีดับความอยากนั้นๆเสีย ไม่มีผู้ใดเข้าใจว่า การทำอย่างนี้เป็นวิธีดับความอยากไม่มีใครสนใจเรื่องอริยมรรคอันมีองค์ 8 ประการซึ่งดับความอยากเสียได้ ไม่รู้จักอะไรเป็นที่พึ่งแก่ตนเองอะไรควรชวนช่วยอย่างยิ่ง จึงไม่สนใจกับเรื่องอริยมรรคของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นสิ่งที่เลิศประเสริฐที่สุดในบรรดาวิชาความรู้ของมนุษย์เราในโลกนี้ นี้แหละ คือการไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไรอย่างน่าหวาดเสียว

ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า อริยสัจ 4 ประการ นั้นคือ ความรู้ที่บอกให้เห็นชัดว่า อะไรเป็นอะไรอย่างไร ครบถ้วน นั่นเอง เรื่องความอยากนั้นบอกให้รู้ว่า เมื่อไปเล่นกับมันจึงเป็นความทุกข์ใจขึ้นมา เราก็กินไปเล่นกับความอยากจนเต็มไปด้วยความทุกข์ นี้แหละเป็นความโง่เขลาที่ไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไรตามที่เป็นจริงจึงปฏิบัติผิดทุกอย่าง จะมีถูกบ้างก็เล็กน้อยเกินไป และมักจะถูกตามความหมายของคนที่มีกิเลสตัณหา ซึ่งถือกันว่าถ้าได้อะไรมาตรงตามความต้องการของตนแล้ว ก็จัดว่าเป็นการปฏิบัติถูก อย่างนี้ทางธรรมไม่ถือว่าถูกเลย

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

ความหมายของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอน ของอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วย (สุวิทย์ มูลคำ,2545)

1. ทุกข์ (การกำหนดปัญหา)
2. สมุทัย (การตั้งสมมติฐาน)
3. นิโรธ (การทดลองเก็บข้อมูล)
4. มรรค (การวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค)

แนวคิดเกี่ยวกับวิธีสอนของไทย ความเป็นมาของวิธีสอน ตามขั้นตอนของอริยสัจ 4 ไว้ ดังนี้(สาโรช บัวศรี ,2526)

ในวัฒนธรรมของชาติไทยเราได้ยอมรับนับถือว่าพระพุทธองค์เป็นบรมครูย่อมต้องมีวิธีสอนที่ดี ดังนั้น ถ้าเราพบว่าวิธีสอนของพระพุทธองค์เป็นอย่างไรแล้วก็ถือว่าเป็นวิธีสอนของครูไทยที่ควรนำมาปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีด้วย วิธีการสอนของพระพุทธองค์จะเขียนไว้ ณ ที่ใดบ้าง จะมีการอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนที่พระองค์ทรงใช้ไว้ที่ใดบ้าง ก็ไม่ทราบกันแน่อย่างแพร่หลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอนุมานหรือคาดหมายเอาบ้าง โดยมากสิ่งที่เราพบเห็นกันนั้นก็คือ พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ในพระไตรปิฎก ซึ่งรวบรวมสิ่งที่สำคัญทั้งหมดของพระพุทธศาสนาเอาไว้ เป็นหนังสือที่มีจำนวนมากหลายเล่ม เราจึงไม่มีเวลาที่จะอ่านให้หมด จึงไม่มีโอกาสที่จะได้พบได้ว่า จะมีคำอธิบายเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์อยู่ในพระไตรปิฎก เพียงใด แต่เพื่อความรวดเร็ว ก็ควรที่จะสามารถ หรืออนุมานเกี่ยวกับวิธีสอนของพระพุทธองค์ได้บ้างตามสมควรจากคำสอนหรือพฤติการณ์ต่างๆ ของพระองค์

เนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นคำสอนที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาประการหนึ่งซึ่งพยายามทำการคาดหมายหรืออนุมานเอาวิธีสอนมาจากอริยสัจ 4 และพฤติการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้นได้บ้างไม่มากนักน้อย จากการอนุมาน ก็พอจะมองเห็นหรือพอจะอนุมานได้ว่า วิธีการแห่งปัญญานั้น คล้ายกับวิธีการของอริยสัจ 4 อย่างที่สุด ดังจะพยายามเปรียบเทียบให้เห็นดังต่อไปนี้

1. ชั้นต่างๆ ของอริยสัจสี่

- 1) ทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง (ดังนั้น ปัญหาของเราก็คือ ทำอย่างไรจะได้พ้นทุกข์)
- 2) สมุทัย สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา (ดังนั้น เพื่อหาทางกำจัดตัณหาเสียได้ ทุกข์ก็คงจะหมดไป วิธีการที่อาจทดลองเพื่อกำจัดตัณหาอาจมีดังนี้ การอดอาหาร การนั่งสมาธิ การเข้าใจสิ่งที่ถูกต้อง)
- 3) นิโรธ การดับทุกข์ (ในการให้ได้มาซึ่งสภาวะนี้ จำต้องดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ทุกข์ดับไป หรือเพื่อจะได้พ้นทุกข์ จึงทำการอดอาหาร เพื่อให้เห็นว่า การทำทุกกริยาไม่อาจพ้นทุกข์ได้ก็ลองทำอย่างอื่นออกไปอีก)
- 4) มรรค จากการปฏิบัติต่างๆ ด้วยตนเองแล้ว ตกลงสรุปผลได้ว่า วิธีการที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นมีทางเดียวคือ ทางที่เรียกว่า “มรรคแปด” นั่นเอง

2. ชั้นต่างๆ ของวิธีการแห่งปัญญา

- 1) การกำหนดปัญหา ได้แก่ การพิจารณาเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสม (ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิตเป็นความทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ก็กำหนดปัญหาได้ว่าทำอย่างไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)
- 2) ตั้งสมมติฐาน เมื่อเข้าใจปัญหาโดยรอบคอบแล้ว เช่น รู้สาเหตุของปัญหาแล้ว อาจตั้งสมมติฐานหรือทดลองกำหนดหลักการในการแก้ไขได้ (เช่น กำหนดว่าจะต้องกำจัดตัณหาเสียให้สิ้นเชิง และกำหนดวิธีการย่อยลงไปอีกว่า อาจจะอดอาหาร อาจทำสมาธิ เป็นต้น)
- 3) การทดลองและเก็บข้อมูล ลองทำตามที่ตั้งสมมติฐานแล้ว เช่น ลองอดอาหาร ลองทำสมาธิ ฯลฯ จดและจำผลของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไป
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลต่างๆ ที่จำไว้ในขั้นทดลองนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งแก้ปัญหานั้นที่กำหนดไว้ดั้งเดิมนั้นได้หรือไม่ประการใด
- 5) การสรุปผล นำการสรุปให้เป็นหลักเกณฑ์ หรือข้อความที่แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหานั้นได้ด้วยวิธีใด และได้ผลประการใด (เช่น สรุปว่า วิธีทุกกริยานั้นไม่ได้ผลในการดับทุกข์ แต่การปฏิบัติตามแนวทางของ “มรรคแปด” นั้นเป็นทางเดียวที่พ้นทุกข์ได้แต่จะพ้นได้ในระดับโลกียะหรือระดับโลกุตระก็ต้องแล้วแต่เหตุการณ์และบุคคล)

จากการเปรียบเทียบนี้ ก็พอจะเห็นได้ว่าชั้นต่างๆ ของอริยสัจ 4 และชั้นต่างๆ ของวิธีการแห่งปัญญานั้น คล้ายคลึงกันเต็มที จะกล่าวได้ว่า แบบเดียวกันก็ไม่ผิด คือ ต่างก็เป็นวิธีการหาเหตุผลและแก้ปัญหานั้นเอง ดังนั้น นับว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ไม่ใช่น้อยที่โลกตะวันออกและโลกตะวันตก ค้นพบวิธีการออกมาได้อย่างเดียวกัน โดยที่ไม่ได้ทราบซึ่งกันและกันเลย ต่างคนต่างคิดออกมา แต่สังเกตได้ว่า พระพุทธองค์ได้ทรงใช้วิธีการนี้มา 2559 ปีมาแล้ว

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4

- 1) กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)
 - (1) ผู้สอนกำหนดและนำเสนอปัญหาอย่างละเอียด พยายามให้ผู้เรียนทำความเข้าใจต่อปัญหานั้นตรงกัน และพยายามสร้างความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักว่า สิ่งที่คุณสอนนำเสนอเป็นปัญหาของทุกคน ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น และทุกคนจะต้องร่วมมือกันช่วยแก้ปัญหาเพื่อความสุขของทุกคน
 - (2) ผู้สอนช่วยผู้เรียนให้ได้ศึกษาพิจารณาปัญหานั้นที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ด้วยความรอบคอบและพยายามกำหนดขอบเขตของปัญหาซึ่งผู้เรียนจะต้องคิดแก้ไขให้ได้

2) การตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมมุติ)

(1) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้พิจารณาด้วยตัวเองว่าสาเหตุของปัญหาที่ยกขึ้นมากล่าวในขั้นที่ 1 นั้นมีอะไรบ้าง

(2) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้ได้เกิดความเข้าใจและตระหนักว่าในการแก้ปัญหาใดๆนั้น จะต้องกำจัดหรือดับ

(3) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนให้คิดว่าในการแก้ที่สาเหตุนั้นอาจจะกระทำอะไรได้บ้าง คือ ให้กำหนดสิ่งที่จะกระทำนี้เป็นข้อๆไป

3) ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) ใช้เทคนิคการแบ่งงานและการทำงานเป็นกลุ่มและเสนอแนะวิธีการจดบันทึกข้อมูลผู้สอนอาจให้ผู้เรียนช่วยกันเสนอว่า จะบันทึกข้อมูลอย่างไร หรือช่วยกันออกแบบตารางบันทึกข้อมูล

4) วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)

(1) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสรุปได้ว่า ในบรรดาการทดลองหรือการกระทำด้วยตัวเองหลายๆอย่างนั้น บางอย่างก็แก้ปัญหาไม่ได้ บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ชัดเจน บางอย่างก็แก้ปัญหาได้ไม่ชัดเจน การแก้ปัญหาให้สำเร็จจะต้องทำอย่างไรแน่

(2) เมื่อลงข้อสรุปวิธีแก้ปัญหาได้แล้ว ให้ผู้เรียนช่วยกันกำหนดแนวทางในการปฏิบัติและลงมือปฏิบัติตามแนวทางนั้นโดยทั่วกัน รวมทั้งให้ผู้เรียนช่วยกันคิดวิธีการควบคุมและติดตามของการปฏิบัติเมื่อแก้ไขปัญหานั้นๆด้วย

สรุปหลักอริยสัจ 4 ประการที่ทำให้ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมประจำใจในการวิเคราะห์ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การใช้ห้องสมุดให้มีความเรียบร้อยในการเรียน และการวัดผลประเมินผลสำหรับการเรียนการสอน โดยนำหลักอริยสัจ 4 เข้าไปพัฒนาในการวิเคราะห์หลักบริหารเพื่อเกิดประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียน

สรุป

การจัดการเรียนการสอนที่ดีจำเป็นจะต้องอาศัยหลักอริยสัจ 4 เนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นคำสอนที่ถือว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาประการหนึ่งซึ่งพยายามทำการคาดหมายหรืออนุมานเอาวิธีสอนมาจากอริยสัจ 4 และพฤติการณ์สิ่งแวดล้อมต่างๆนั้นได้บ้างไม่มากก็น้อย จากการอนุมาน ก็พอจะมองเห็นหรือพอจะอนุมานได้ว่า วิธีการแห่งปัญญานั้น คล้ายกับวิธีการของอริยสัจ 4 อย่างที่สุตผ่านกระบวนการทุกข์ (การกำหนดปัญหา) สมุทัย (การตั้งสมมติฐาน) นิโรธ (การทดลองเก็บข้อมูล) และมรรค (การวิเคราะห์ข้อมูลและอุปสรรค)

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539)
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2551). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.(2546). ที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553
พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ ร.ส.พ..
- ฉวีวรรณ สุวรรณภาและคณะ.(2547).ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน-หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาชีพครู.รายงานการวิจัย. บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่.
ทีศนา แชมมณี.(2553). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 12.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต).(2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 17.(2551). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.
- พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 11.(25). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.(2540). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน. นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สาโรช บัวศรี.(2526). วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจในการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุวิทย์ มูลคำ.(2545).วิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร :
ภาพพิมพ์.

นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษา Innovative management of Buddhist schools

พระครูเขมาภิวุฒิ อภิชาโต (อันชุธูทธิ์)

นักวิชาการอิสระ

Phrakru Khemaphiwut Aphichato (Anchurit)

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Aphichato@gmail.com

(Received : 9 July 2023 ; Edit : 21 July 2023; accepted : 22 July 2023)

บทคัดย่อ

สถานศึกษาที่จะใช้นวัตกรรมเพื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยหลักพุทธบริหารการศึกษาโดยการดำเนินการให้องค์กรพร้อมที่จะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมตามหลักพุทธบริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารหรือองค์กรเพื่อให้ประสบความสำเร็จ หากไม่มีความพร้อมในการรองรับนวัตกรรมและบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาทั้งในด้านบุคลากรและบริบทต่างๆขององค์กร ก็ไม่สามารถนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารเพื่อสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้

คำสำคัญ : นวัตกรรม, การบริหารสถานศึกษา, หลักพุทธบริหารการศึกษา

Abstract

Schools that utilize educational facilities in accordance with Code of Ethics And management of the organization for management. Personnel and organizational contexts can not bring innovation to the management of educational institutions for success.

Keywords: Innovation, School Administration, Principles of Buddhist Studies.

บทนำ

ในทุกวันนี้องค์กรส่วนใหญ่มักจะพูดถึงเรื่องว่า จะทำอย่างไรให้บุคลากรเกิดความรู้สึกผูกพันกับองค์กร และรู้สึกถึงความผูกพันกับการทำงานของตนเองมากกว่านี้ เนื่องจากมีข้อพิสูจน์ และผลการวิจัยจากบริษัทที่ปรึกษาหลายแห่งที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ถ้าบุคลากรในองค์กรเกิดความรู้สึกผูกพัน (Engagement) ต่อองค์กร ก็จะส่งผลต่อผลงานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคลากรรู้สึกแยะ และขาดความรู้สึกผูกพันกับองค์กรและงานที่ทำอยู่ ผลก็คือผลงานจะแย่งเรื่อยๆ ซึ่งก็จะส่งผลต่อผลงานขององค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทั้งนี้ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้บริหารในหลายองค์กรต่างก็ให้ความสำคัญกับเรื่องของการสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กรมากขึ้นกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากองค์กรต่างๆ เริ่มมีการสำรวจเรื่องของการผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร เพื่อที่องค์กรจะหาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อการสร้างความรู้สึกผูกพันของบุคลากรให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยปกติธรรมชาติของคนเรานั้นมักจะชอบให้คนอื่นชื่นชมในสิ่งที่ตนเองทำอยู่แล้ว ถ้าเราจับธรรมชาติของคนเรื่องนี้ได้ เราจะสามารถสร้างความรู้สึกผูกพันให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน และกับบุคลากรได้ไม่ยาก นั่นก็คือ “การทำให้บุคลากรรู้สึกว่าเขาคือคนสำคัญสำหรับเรา และองค์กร” คำถามก็คือ แล้วจะสร้างความรู้สึกแบบนั้นได้อย่างไร

ในการสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กรนั้น เป็นสิ่งที่เราต้องสร้างในมุมมองของจิตใจมากกว่าเรื่องของรางวัลที่จับต้องได้ ดังนั้นเรื่องของค่าตอบแทนและรางวัลผลงานต่างๆ จึงเป็นปัจจัยรองๆ ลงไป แต่ก็ยังขาดไม่ได้เช่นกัน เพียงแต่ประเด็นเรื่องค่าตอบแทนนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องของการให้มากมาย แต่เป็นเรื่องของการให้อย่างเป็นธรรมมากกว่า สุดท้ายก็คือ เพื่อให้เกิดผลทางด้านจิตใจของบุคลากรอีกเช่นกัน ว่าให้เขาเกิดความรู้สึกที่เป็นธรรม เรื่องของการสร้างความรู้สึกผูกพันนั้น ไม่ใช่เรื่องยาก แต่ก็ไม่ใช่เรื่องง่ายเช่นกัน ที่ไม่ง่ายก็เพราะคนที่เป็นกุญแจสำคัญของการสร้างความรู้สึกผูกพัน และทำให้บุคลากรรู้สึกถึงความสำคัญของตนเองนั่นก็คือ เหล่าบรรดาหัวหน้างานทุกระดับในองค์กรนั่นเอง ซึ่งจากผลการวิจัยของที่ปรึกษาหลายๆ แห่งต่างก็ระบุตรงกันอีกว่า หัวหน้างานเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคลากรขาดความผูกพันต่อองค์กรด้วยเช่นกัน ดังนั้นการที่จะสร้างความผูกพันต่อองค์กรของคนในองค์กรนั้น ต้องมีกลยุทธ์ที่ดีในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร โดยมีหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหาร โดยนำนวัตกรรมมาประยุกต์ร่วมกับหลักพุทธบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความหมายของนวัตกรรม

การที่จะรู้จักนวัตกรรมก็ต้องเข้าใจถึงความหมายของนวัตกรรม เป็นเบื้องต้น ก่อนซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

นวัตกรรม เป็นการนำวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นๆ แล้ว โดยมีขั้นตอนตามลำดับ คือ การคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา(เกิรติ ยศยิ่งยง,2552)

นวัตกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชน ในลักษณะเป็นของใหม่ที่ไม่มีใครเคยมีมาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่แต่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่งพัฒนาขึ้นใหม่ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้

นวัตกรรม คือ เครื่องมืออย่างหนึ่งในความเป็นนักประกอบการมืออาชีพ

นวัตกรรม คือ การกระทำต่างๆ ที่นำเอาทรัพยากรต่างๆ มาทำให้เกิดขีดความสามารถใหม่ๆ ในทางที่ดีขึ้น

นวัตกรรม มาจากคำว่า ใหม่(new หรือ nuvo) เมื่อพ่วงคำว่า “กรรม” ที่แปลว่า การกระทำ ลงไป จะกลายเป็น การกระทำใหม่ๆ หรือ ผลงานใหม่ๆ ซึ่งถ้าแปล

นวัตกรรม = การกระทำใหม่ๆ ดูออกจะแคบเกินไป เพราะนวัตกรรมมีความหมายที่กว้าง และยิ่งใหญ่มากกว่าแค่ทำอะไรใหม่ๆ(วรภัทร์ ภูเจริญ,2550)

ประเภทของนวัตกรรม

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ แบ่งประเภทของนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) ที่ประกอบไปด้วยนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ กับผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) ที่ประกอบไปด้วยนวัตกรรมกระบวนการทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมกระบวนการทางองค์กร แบ่งนวัตกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) นวัตกรรมทางสินค้า (Product Innovation) ในเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสินค้าใหม่ การปรับปรุงสินค้าที่มีอยู่ หรือ รวมสินค้าที่มีอยู่เข้าไปในสินค้าใหม่

2) นวัตกรรมทางกระบวนการ (Process Innovation) ในเรื่องของการเปลี่ยนวิธีการผลิตสินค้า รวมถึงรูปแบบการบริหาร หรือเกี่ยวข้องกับส่วนประกอบที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ที่มีผลต่อกระบวนการผลิตสินค้าใหม่หรือประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต

3) นวัตกรรมทางการตลาด (Marketing Innovation) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบรรจุภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย หรือการประเมินและการทำนายความต้องการของผู้บริโภคประเภทของนวัตกรรมออกเป็นอย่างนี้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2550)

- 1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์
- 2) นวัตกรรมด้านกระบวนการ
- 3) นวัตกรรมด้านการบริการ
- 4) นวัตกรรมด้านการตลาด
- 5) นวัตกรรมด้านการเงิน
- 6) นวัตกรรมด้านภาษา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 7) นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ และการปกครอง
- 8) นวัตกรรมด้านความศรัทธา ความคิด และความเชื่อ

จากประเภทนวัตกรรมที่สรุปเป็นเบื้องต้น ก็มีหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นหลักคิดหลักการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษา นำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งในการบริหารสถานศึกษาไปสู่ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเครื่องมือ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นนวัตกรรมในการบริหารดังกล่าว เช่น

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นรูปแบบและแนวคิดการบริหารที่ต้องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลาง หรือจากเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาโดยตรง ทำให้สถานศึกษามีอำนาจและความรับผิดชอบในการบริหารตนเองในลักษณะเชิงเบ็ดเสร็จ มีความคล่องตัวและอิสระมากขึ้นในการตัดสินใจสั่งการเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการกิจทั้งในด้านวิชาการและหลักสูตร การเงินและการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (วีระยุทธ ชาติตะกานนท์,2552)

2. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์(Result Based Management) ได้ให้ความหมายของ การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ว่าเป็นการบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์หรือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก ใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นและแสดงผลงานต่อสาธารณะ

3. การประกันคุณภาพการศึกษา คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานว่ามีความสอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้มารับบริการ อันได้แก่ นักเรียน และผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ

4. การจัดการความรู้ เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ที่ผสมผสานกัน โดยยากที่จะให้คำจำกัดความที่ชัดเจน แต่อาจสรุปให้เกิดความเข้าใจง่าย ๆ คือ การจัดการความรู้จะเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน ในการที่จะนำความรู้ที่มีอยู่มาสร้าง ขยายผล แบ่งปัน จัดเก็บ และใช้ประโยชน์(ภารดร จินดาวงศ์,2549)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงเครื่องมือ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นนวัตกรรม ในการบริหารส่วนหนึ่งเท่านั้น ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้การนำไปใช้ เป็นนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ต้องขึ้นอยู่กับความ

เหมาะสมกับปัญหา บริบทต่างๆของสถานศึกษานั้นๆ ซึ่งนวัตกรรม แนวคิด หลักการต่างๆที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ สิ่งที่สำคัญยิ่งคือจะต้องเหมาะสมกับสภาพปัญหา บริบทและความพร้อมของสถานศึกษานั้นๆ

องค์กรจะใช้นวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษาได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การดำเนินการให้องค์กรพร้อมที่จะเป็น องค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อการบริหาร หากองค์กรไม่มีความพร้อมในการรองรับนวัตกรรมทั้งในด้านบุคลากรและบริบทต่างๆขององค์กร ก็ไม่สามารถนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อการบริหารเพื่อนำองค์กรหรือสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษา

การศึกษาเรื่องการบริหารจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นตั้งบ่งชี้ถึงคุณภาพของสถานศึกษา ในด้านการให้ความรู้แก่ผู้เรียน เป็นทักษะแนวทางในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการบริหาร (Administration) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

“การบริหาร” หมายถึง การดำเนินกิจการให้สำเร็จด้วยความร่วมมือกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นกิจการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ กิจการบ้านเมือง หรือกิจการในครอบครัวก็อยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน ฉะนั้นการบริหารจึงเกี่ยวข้องกับทุกกิจการ โดยการดำเนินกิจการร่วมกับผู้อื่นมีองค์ประกอบทั้งภายนอกและภายใน^(1)พระธรรมโกศาจารย์,2553)

การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์เพื่อนำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ(สมพงษ์ เกษมสิน,2529)

การบริหาร หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัตถุสามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด (ธงชัย สันติวงษ์,2537)

“การบริหาร หมายถึง กระบวนการทำงานกับบุคคล โดยบุคคลและกลุ่มบุคคล เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ” (สุนทร โคตรบรรเทา,2551)

การบริหาร” ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Administration” ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้บริหารงานขององค์การแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งซึ่ง Massie & Douglas ได้กล่าวถึงการบริหารเป็นได้ทั้งศิลปศาสตร์ และวิชาชีพ ซึ่งมีดังนี้ (วิโรจน์ สารรัตนะ,2546)

1. กรณีที่เป็นศิลป์ (Art) หมายถึง ทักษะและความรู้ที่แต่ละคนได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้บรรลุจุดหมายจุดใดจุดหมายหนึ่ง โดยทักษะและความรู้ที่พัฒนาขึ้นนั้น อาจเกิดจากการฝึกฝนหรือการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความชำนาญหรือได้รับการพัฒนาทักษะทางการบริหารมาเป็นอย่างดีแล้ว เสมือนนักดนตรีหรือนักจิตรกรที่ได้ฝึกฝนหรือเรียนรู้จากนักดนตรีหรือจิตรกรที่มีความชำนาญหรือมีทักษะสูง

2. กรณีที่เป็นศาสตร์ (Science) หมายถึง องค์ความรู้ที่เกิดจากการสืบค้นหาความรู้ใหม่ๆ ด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ มีการรวบรวมข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการทดสอบสมมติฐาน เป็นต้น ดังเช่นในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ ก่อให้เกิดทฤษฎีทางการบริหารขึ้นมามากมายหลายทฤษฎี ซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ผสมผสานกับความเป็น “ศิลป์” ที่มีการพัฒนาขึ้นในแต่ละบุคคล กล่าวอย่างง่ายก็คือ ศิลป์เป็นเรื่องของการกระทำ การฝึกฝนเพื่อความชำนาญ ส่วนศาสตร์เป็นเรื่องของความรู้ รู้ว่าจะทำอะไรและทำอย่างไร (art is doing, and science is knowing what and how to do)

3. กรณีเป็นวิชาชีพ (Profession) นั้นเกิดขึ้นจากทั้งความเป็นศิลป์และความเป็นศาสตร์ โดยมีเกณฑ์ที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพ จากการมีองค์ความรู้ในวิชาชีพนั้นๆอย่างเป็นระบบโดยบุคคลในวิชาชีพนั้นๆ จะต้องได้รับการพัฒนาในเชิงสติปัญญาอยู่เสมอ ต้องการความมีทัศนคติเพื่อการเปลี่ยนแปลง มีการสืบค้นหาความคิดใหม่ (new ideas) อยู่เสมอ เน้นการให้บริการต่อผู้อื่นจะต้องการหลักการเชิงจริยธรรมว่า เงินไม่ได้เป็นปัจจัยที่จะใช้วัดผลสำเร็จในวิชาชีพที่สำคัญ และมีมาตรฐานทางวิชาชีพที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมทางวิชาชีพนั้นได้รับการยอมรับมีการฝึกฝนอบรมและการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมต่อวิชาชีพนั้นๆ

การบริหาร หมายถึง กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรหรือนาย เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำใหเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของสถาบันประสบผลสำเร็จ(กิตติมา ปรีดีติลล,2539)

การบริหารการศึกษาจึงเป็นกระบวนการดำเนินงานให้เกิดความพอใจโดยเน้นการบริหารจัดการในทุกด้าน เพื่อให้ได้ตามนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวกับคุณภาพ ซึ่งในการบริหารศึกษานั้นต้องเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้มากที่สุด ให้ทุกภาคส่วนตามกระบวนการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาและองค์กรมีการพัฒนาเสริมสร้างคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการบริหาร ซึ่งการบริหารจะต้องอาศัยทฤษฎีที่มีอยู่มาถ่วงน้ำหนักมาดำเนินการบริหารเพื่อจะสามารถจัดการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ตามมาตรฐานซึ่งมีปัจจัยในการบริหารดังนี้

การบริหารงานในทุกองค์การ มักจะกล่าวถึงทรัพยากรพื้นฐานที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เรียกว่า 4 M เป็นทรัพยากรบางอย่างมีในปริมาณที่จำกัด ดังนั้นผู้บริหารควรจะมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรถือว่าเป็นเครื่องจักรที่มีความสำคัญที่จะผลักดันให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างราบรื่น มีดังนี้(ซารีฟ สือนิ,2546)

1. คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันทำงาน
2. เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนขององค์การ
3. วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ
4. การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร

องค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อองค์การ ดังนี้(สมคิด บางโม,2545)

1. วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิต ต้องรู้ว่าผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหาร การดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน

2. ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4 MS คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6 MS ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น

3. มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือ เป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหารทั้ง 4 MS หรือ 6 MS ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่า จะต้องมีการทำงานร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริงๆ ด้วยการนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น

4. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่า บรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์การก็คือ ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การ ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในการใช้ทรัพยากรขององค์การที่มีอยู่ระยั้ง โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออกและรายได้ขององค์การ

ปัจจัยการบริหาร (Management resources) อันได้แก่ 4 M's ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการ/จัดการ (Method / Management) ถูกนำเข้าไปในระบบเพื่อการประมวลผลหรือการบริการที่เติบโตขององค์กรต่อไป

การจะบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ว่ามีความรู้ความสามารถในด้านหลักการบริหารที่ได้อย่างไร เพราะผู้บริหารเป็นหัวหน้าหรือนายใหญ่ในสถานศึกษานั้น ๆ หลังจากได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและมีหน้าที่ในการบริหารงานทุกอย่างในสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาบุคลากรและการสร้างความร่วมมือ โดยอาศัยความรู้และทักษะการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม"เช่นเดียวกัน ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ "การบริหารโรงเรียน" ไว้ในรูปแบบที่ต่างกันไป ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้(นลินี ทวีสิน,2559)

การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินงานของบุคคลกลุ่มบุคคลซึ่งเรียกว่าผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามระบบที่สังคมกำหนดไว้"(นิพนธ์ กิ นาวงศ์,2533)

การบริหารโรงเรียนเป็นการจัดการแผนยุทธศาสตร์เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริงซึ่งผู้ที่จัดยุทธศาสตร์ทางการศึกษาก็คือผู้บริหารการศึกษา"(Campbell,,1972)

สรุปแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม และนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการร่วมกันได้โดยอาศัยการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ได้มากและมีประสิทธิภาพที่สุด

คำสอนเกี่ยวกับหลักพุทธบริหารการศึกษานั้นพระพุทธเจ้าได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำในพระพุทธศาสนาใน **ปาปณิกธรรม 3** ซึ่งประกอบไปด้วย

1. จักขุมา หมายถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผลโดยอาจใช้ประสบการณ์ ในอดีตร่วมในการตัดสินใจและวางแผนด้วยซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Conceptual Skill คือการชำนาญในการใช้ความคิดหรือทักษะทางด้านความคิด

2. วิธูโร หมายถึง ผู้นำที่มีระบบการจัดการที่ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจัดการธุรกิจ ได้ด้วยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักบริหารการศึกษา ต้องมีความเชี่ยวชาญ ตามสายงานหน้าที่ คุณลักษณะข้อสองนี้ตรงกับคำว่า Technical Skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิคหรือกลยุทธ์

3. นิสสยสัมปันโน หมายถึง ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อ ประสานงานให้ฝ่ายแต่ละฝ่ายในองค์กรดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้หรือมีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคนซึ่งพหุอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น นักบริหารการศึกษาไปต่างเมืองก็มีเพื่อนให้ช่วยเหลือเพราะมีเครดิตดีผู้นำที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะที่สามนี้สำคัญมาก ตรงกับคำว่า คุณลักษณะที่สามนี้สำคัญมาก ตรงกับคำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้นำนั้นจะต้องประกอบด้วยปัญญา คือ มีหุตาโว และกว้างไกลสามารถจำแนกบุคคลและเหตุการณ์ออกเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้นำมีประสบการณ์ มีความชำนาญในการปกครอง เขาใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้มี ผู้สนับสนุนมากขึ้น แต่คุณสมบัติทั้งสามประการนี้ มีระดับความสำคัญมากน้อยต่างกันไปตามระดับ ตำแหน่งหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานว่าเล็กหรือใหญ่ขนาดไหน หรือมีความสำคัญเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วผู้ปกครองรัฐหรือผู้นำประเทศแล้วนับว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่ ผู้นำหรือผู้บริหารจึงต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน จึงจะสามารถยึดศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้ ส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความเชื่อมั่นนั้นยอมเป็นเหตุที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

นวัตกรรมการบริหารการศึกษาตามหลักพุทธบริหารการศึกษาคำเป็นจะต้องอาศัยหลักปาปณิกธรรม 3 ได้แก่ จักขุมา หมายถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล วิธูโร หมายถึง ผู้นำที่มีระบบการจัดการที่ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และนิสสยสัมปันโน หมายถึง ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อ ประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยบูรณาการจัดการในองค์กรนำนวัตกรรมเพื่อการบริหารสถานศึกษาได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การดำเนินการให้องค์กรพร้อมที่จะเป็น องค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อการบริหาร หากองค์กรไม่มีความพร้อมในการรองรับนวัตกรรมทั้งในด้านบุคลากรและบริบทต่างๆขององค์กร ก็ไม่สามารถนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อการบริหารเพื่อนำองค์กรหรือสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539).พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กิตติมา ปรีดีติลล.(2539). ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร : ธารนิเวศพิมพ์.
- กิริติ ยศยิ่งยง.(2552).องค์การแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซารีฟท์ สือนิ.(2546). สภาพปัจจุบันปัญหาและการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนเอกชนสอนอิสลาม 3
จังหวัดชายแดนภาคใต้ . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธงชัย สันติวงษ์.(2537). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- นลินี ทวีสิน.(2559). การศึกษาอัฟเกรด สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา IFD. ผู้บริหารสถานศึกษา.
<http://vcharkarn.com/varticle/33299>.
- นิพนธ์ กิยาวงศ์.(2533). หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
พิมพ์เนศ.
- พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมมจิตโต.(2553). บริหารองค์กรแนวพุทธเลือกธรรมะให้ตรงกับปัญหาฝ่าวิกฤต.
กรุงเทพมหานคร : หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ.
- ภารดร จินดาวงศ์.(2549). การจัดการความรู้.ซีดับบลิวซีพริ้นติ้ง.กรุงเทพมหานคร.
- วรภัทร์ ภูเจริญ .(2550).การบริหารนวัตกรรมอย่างยั่งยืนและพอเพียง .หจก.สามลดา.กรุงเทพมหานคร.2550
- วิโรจน์ สารรัตน์.(2546). การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ . (2552).เทคนิคการบริหาร สำหรับ นักบริหารการศึกษามีอาชีพ.สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.2552.
- สมคิด บางโม.(2545). การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพงษ์ เกษมสิน.(2529). การบริหารบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2550). มาตรฐานการบริหารและการจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็น
ฐาน.โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.กรุงเทพมหานคร.
- สุนทร โคตรบรรเทา.(2551). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- Campbell.R.F.(1972).Introduction to Educational Administration. Boston : allyn and Baconinc.

กัลยาณมิตรธรรม : การสื่อสารที่ดีของผู้นำที่องค์กรต้องการ
Good Friend : Good Communication of the Organization Leaders.

ผศ.ดร.สิน งามประโคน
นักวิชาการอิสระ
Assoc. Prof. Dr. Sin Ngampracon
Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Sin5426@gmail.com

(Received : 13 July 2023 ; Edit : 18 July 2023; accepted : 20 July 2023)

บทคัดย่อ

กัลยาณมิตรธรรมมีความสำคัญในการส่งเสริมการสื่อสารที่ดีของผู้นำในองค์กรอย่างมากเพราะกัลยาณมิตรธรรมมุ่งเน้นเป็นการชี้แนวทางและสนับสนุนให้คนในองค์กรมีการสื่อสารและการจูงใจโดยกัลยาณมิตรที่แท้ต้องเป็นผู้มีศีล ดำรงอยู่ในคุณธรรมที่ดีงาม และสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกัลยาณธรรม เป็นผู้มุ่งประโยชน์แก่มิตร ไม่คิดทำลาย เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและอุปถัมภ์ค้ำชู ให้สังคมดำเนินไปสู่แนวทางแห่งความปกติสุขในองค์กร

คำสำคัญ : กัลยาณมิตรธรรม, การสื่อสารที่ดี.

Abstract

It is important to promote the good communication of the leaders in the organization, because the moral of the Dharma is to point out the way and encourage the people in the organization to communicate and motivate the person must be a moral person. To live in a good moral. And with the other blessings. It is a good friend who does not think of destroying as a help and support. To society to the way of normal in the organization.

Keywords : Good Friend, Good Communication.

บทนำ

การติดต่อสื่อสารเป็นการแลกเปลี่ยนความหมายระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งจะเกิดขึ้น หรือเป็นผลสำเร็จ มีความเข้าใจตรงกัน เมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีการรับรู้ความต้องการ และทัศนคติอย่างเดียวกัน วิทยา ด้านอ้างกรกุล ให้ความหมายของการสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจระหว่างคนสองคนหรือกลุ่มคนโดยนิยามนี้การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีข่าวสารข้อมูลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ข่าวสารข้อมูลจะอยู่ในรูปต่าง ๆ เช่น คำพูด ข้อเขียน ภาพ สัญลักษณ์ ฯลฯ นอกจากนี้การสื่อสารยังต้องประกอบไปด้วยความเข้าใจในความหมายของข่าวสารข้อมูล(วิทยา ด้านอ้างกรกุล,2546)

กระบวนการสื่อสาร ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การสื่อสารของมนุษย์ เป็นกระบวนการทางสังคม เช่นเดียวกับปรากฏการณ์อื่น ๆ จึงเป็นลักษณะที่เป็นกระบวนการในการสื่อสารอยู่เสมอ กระบวนการสื่อสารมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง ไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดที่แท้จริง สังเกตพฤติกรรมของการสื่อสารของคนเราจะเห็นว่า เรามีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือในขณะที่เราไม่ได้พูด ไม่ได้เขียน จะมีการสื่อสารกันด้วยสายตา หรือท่าทาง

2. กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา เพราะการสื่อสารของมนุษย์ เป็นเรื่องเกี่ยวพันกับการเรียนรู้ ความคิดและการจำ คนเราจะไม่สามารถสื่อสารกันได้ ถ้าไม่ผ่านกระบวนการคิดการรับรู้

3. กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งหมายถึงสภาพแวดล้อมในขณะที่ทำการสื่อสาร เช่น อารมณ์ความรู้สึก รวมไปถึงสภาพแวดล้อมภายนอกเช่น บรรยากาศแวดล้อม สภาพอากาศ เสี่ยงรบกวนล้วนมีผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น

4. กระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรมเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม การสื่อสาร จึงเกิดขึ้นภายในกรอบของสังคม และวัฒนธรรมตัวอย่างเช่น สังคมตะวันตกยกย่องมีพฤติกรรมของการสื่อสารที่แตกต่างจากคนเอเชีย หรือแม้แต่ผู้ที่อยู่ในสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้น กระบวนการสื่อสาร จึงหมายถึง สภาพของการเคลื่อนไหว ดำเนินไป และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดการสื่อสารที่เป็นกระบวนการ (Process) การสื่อสารโดยทั่วไป มีองค์ประกอบดังนี้ คือ

ผู้ส่งสาร → สาร → สื่อ → ผู้รับสาร = ผลลัพธ์

ดังนั้น กระบวนการสื่อสารเพื่อองค์กร (communication) เป็นกระบวนการในการแลกเปลี่ยนข่าวสารของหน่วยงานกับบุคลากรทุกระดับภายในองค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันภายใต้สภาพแวดล้อม บรรยากาศขององค์กร และสังคม ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคลในองค์กรทั้งในหน่วยงานเดียวกัน และระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

การมีกัลยาณมิตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเหตุให้เกิดความศรัทธาที่จะน้อมนมาสิ่งที่ฟังมาคิดพิจารณา ทดลองปฏิบัติด้วยปัญญาของตนที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ส่วนการได้รับคำแนะนำสั่งสอนที่ถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล(ปรโตโมสะ)ที่தியอนมาไปสู่การน้อมมาพิจารณาอย่างถูกต้อง(โยนิโสมนสิ- การ)ที่ดีอันจะทำให้การดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องตามคัมภีร์ธรรมซึ่งล้วนต้องอาศัยกัลยาณมิตรจึงมีความอย่างมากในการสร้างศรัทธาที่ถูกต้องเป็นเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่การพัฒนาปัญญาความรู้ให้เกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น บุคคลผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร จึงเป็นผู้ที่สามารถสร้างสังคมแห่งกัลยาณมิตรปูชนขึ้นจากสังคมปุถุชนธรรมดาและ พัฒนาขึ้นไปสู่สังคมแห่งอริยชนคือเป็นอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันบุคคลจนถึงขั้นการบรรลุอรหัตผล ได้ในที่สุด(พุทธตันตระหรือวัชรญาณ,2542) บุคคลผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร จึงนับเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสติปัญญาที่คอยช่วยเหลือแนะนำ ตักเตือนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันไม่ให้ประมาท อันเป็นเหตุให้สังคมดีขึ้นเจริญขึ้นได้เป็นปัจจัยให้บุคคลสำเร็จเป็นกัลยาณชน หรือเป็นพลเมืองดี ดังสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภ) ได้เปรียบเทียบชีวิต การดำเนินชีวิตและอิทธิพลของกัลยาณมิตรไว้อย่างชัดเจนและน่าฟังว่า “อย่าลืมนึกว่ามนุษย์เราเกิดมาโชคดี เพราะการเกิดมาแต่ละคนได้รยณต์มาคนละคน คือ อิทธิยศสี่รีย รยณต์ คือสี่รียร่างกายนี้ จตุจกก็มีลือสี่ลือ นวทวาร มีท้อโอเสียเก้าท้อ(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2533) สิริ มีร่างกายเป็นเรือนรถจิตดี มีจิตใจเป็นเครื่องยนต์ ปุณฺณานิ มีกุศลที่เคยสร้างเป็นน้ำมัน -สติโท วาริก มีสติเป็นโชเฟอร์ขับรถ รถคันนี้ขับขึ้นไปนิพพานได้ แต่ต้องมีแผนที่ มีถนน หรือมีคนบอกทางที่ดี ซึ่งแผนที่ ถนน คนบอกทางคือกัลยาณมิตรที่ดีทางสิ่งแวดล้อมและสังคม(สมเด็จพระพุทธาจารย์,2543)

หลักกัลยาณมิตรธรรมในพุทธศาสนา

แนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาจะพบว่าค่อนข้างจะแตกต่างกับกัลยาณมิตรตามความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เนื่องจากกัลยาณมิตรตามความหมายในพระพุทธศาสนา มุ่งไปในความเป็นผู้ชี้ทางและสนับสนุนให้มิตรก้าวไปสู่ความพ้นทุกข์ นั่นคือ กัลยาณมิตรที่แท้ต้องเป็นผู้มีศีล ดำรงอยู่ในคุณธรรมที่ติงาม และสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกัลยาณธรรม เป็นผู้มุ่งประโยชน์แก่มิตร ไม่คิดทำลาย เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและอุปถัมภ์ค้ำชู ให้สังคมดำเนินไปสู่แนวทางแห่งความปกติสุข(วคิน อินทรสระ,2521)

จะเห็นได้จาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอริยบุคคลทั้งหลาย ซึ่งเป็นตัวอย่างของกัลยาณมิตรผู้ประเสริฐ เพราะเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อมวลเวทวาทและเหล่ามนุษย์อย่างมหาศาล ในการเป็นแสงสว่างแก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งนับเป็นกัลยาณมิตรที่เลิศกว่ากัลยาณมิตรทั้งปวงเพราะเป็นผู้ชี้ทางพ้นทุกข์ให้แก่สรรพสัตว์ทั้งปวง ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“อาศัยเราเป็นกัลยาณมิตร เหล่าสัตว์ผู้มีชาติธรรมดา ย่อมพ้นจากชาติผู้ซึ่งเราเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากชรา ผู้ที่มีมรณะเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากมรณะ ผู้มีโสกะ ปรีเทวะ ทุกข์ โทมนัสและ

อุปายาสเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากโสกะ ปรีเทวะ ทุกข์ โทมนัสและ อุปายาส”

ฉะนั้น ประโยชน์หรือคุณค่าที่สำคัญของการมีกัลยาณมิตร คือ การมีตัวอย่างที่ช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่กำลังปฏิบัติและความมุ่งหมายนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้จริง บรรลุได้จริงและถ้าทำได้สำเร็จแล้วจะได้รับผลดีจริง ๆ อีกประการหนึ่ง กัลยาณมิตรมีความรู้ ความเข้าใจ มีประสบการณ์ในสิ่งที่ปฏิบัติดีกว่า จะช่วยสามารถชี้แนะบอกแนวหรือวิธีการที่จะทำให้การปฏิบัติก้าวหน้าขึ้น หรือมีทางลัดมากขึ้น กัลยาณมิตรที่ได้บรรลุผลจากการปฏิบัติด้วยตนเองมาแล้วย่อมอำนวยความสะดวกหรือประโยชน์ที่กล่าวมานี้ได้เต็มที่ ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติเกิดศรัทธามีกำลังใจแรงกล้าที่จะปฏิบัติให้สำเร็จเช่นกัน

สัมมาทิฐิ แปลว่า ความเห็นชอบหรือเห็นถูกต้องตามความหมาย แนวโลกีย์คือ เห็นถูกต้องตามคลองธรรม ความหมายแนวโลกุตระ คือ เห็นถูกต้องตามความเป็นจริง(พระธรรมปิฎก,2553) คือเห็นตามสภาวะหรือตามเหตุปัจจัย สัมมาทิฐิในความหมายที่ว่า ความเห็นหรือแม้แต่ความเชื่อถูกต้องตามคลองธรรม เช่น เชื่อว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้นก็เพียงพอที่จะทำให้เริ่มปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติงานได้ เพราะเมื่อเชื่อหรือเห็นเช่นนั้นแล้ว ก็ย่อมพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติดี ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำเร็จประโยชน์แก่ทุกคนทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านทั่วหน้ากัน ดังพุทธพจน์ที่ว่า

“ดูก่อนอานนท์ ความมีกัลยาณมิตร มีกัลยาณสหาย ชอบคบหากัลยาณชนนี้ เท่ากับเป็นพรหมจรรย์ทั้งหมดทีเดียว เพราะว่า ผู้มีกัลยาณมิตร...พึงหวังสิ่งนี้ได้ คือ เขาจักยังอริยอัชฎางคคือมรรคให้เกิดมี เขาจักกระทำให้มากซึ่งอริยอัชฎางคิมรรค”

ความหมายของกัลยาณมิตร

บุคคลผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และในความหมายของหลักธรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้มีกัลยาณมิตร ดังนี้

คำว่า “กัลยาณมิตร” กับคำว่า “กัลยาณมิตรตา” ซึ่งเรามักจะได้ยิน หรือการใช้คำนี้ควบคู่กันเสมอ กัลยาณมิตร เป็นชื่อเรียกตัวบุคคล ส่วนคำว่า กัลยาณมิตรตา ซึ่งแยกศัพท์ได้ดังนี้

กัลยาณมิตรตา แยกศัพท์เป็น กัลยาณ + มิตตา และ ตา คำว่า กัลยาณ แปลว่า ดี งาม มิตตา แปลว่า ความรัก ความเอื้อเฟื้อ และคำว่า ตา เป็นปัจจัยท้ายนาม ใช้ท้ายคำศัพท์ แปลว่า ความ สภาวะ

ดังนั้นเมื่อรวมความหมายแสดงถึงหลักคุณธรรมดังพุทธพจน์ที่ตรัสว่า “กัลยาณมิตรตาเป็นไฉน คือ กุลบุตรเข้าอยู่อาศัยในคามหรือนิคมใดก็ตาม เธอเข้าสนิทสนม สนทนาปราศรัย ถกถ้อยปรึกษา กับท่านที่เป็นคหบดีบ้าง บุตรคหบดีบ้าง พวกคนหนุ่มที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง คนสูงอายุที่มีความประพฤติเป็นผู้ใหญ่บ้าง ผู้ประกอบด้วยศรัทธา ประกอบด้วยศีล ประกอบด้วยจาคะประกอบด้วยปัญญา เธอศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศรัทธาของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยศรัทธา ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยศีลของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยศีล ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยจาคะของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยจาคะ ศึกษาเยี่ยงอย่างความเพียบพร้อมด้วยปัญญาของท่านผู้เพียบพร้อมด้วยปัญญา นี้เรียกว่า กัลยาณมิตรตา”

กัลยาณมิตร คือ ผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหาและบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคล หรือเข้าร่วมอยู่กับท่านผู้ทรงคุณ ทรงปัญญา มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สนับสนุน ชักจูง ชี้ช่องทาง

เป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุทิศหนุนเกื้อกูลแก่กัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และธรรมปฏิบัติ(พระธรรมปิฎก,2545)

กัลยาณมิตร มิได้หมายถึง เพื่อนที่ดีในความหมายสามัญเท่านั้น แต่หมายถึง บุคคลผู้เพียบพร้อมด้วย คุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชี้แจง ชักจูง ช่วยบอกช่องทาง หรือเป็นตัวช่วยให้ผู้อื่นดำเนินไปในมรรคาแห่งการ ฝึกอบรมอย่างถูกต้อง เช่น พระพุทธเจ้า พระอรหันตสาวก ครู อาจารย์ และผู้เป็นพหูสูตทรงปัญญา สามารถสั่งสอน แนะนำ เป็นที่ปรึกษาได้ แม้จะอ่อนวัยกว่า

กัลยาณมิตร คือ มิตรที่ดีงาม ทำให้เจริญแก่บุคคลผู้คบหา ได้แก่ ผู้สมบูรณ์ด้วยความมีศีล กำจัดทุกข์ นำประโยชน์เกื้อกูลมาให้กับเพื่อนและคนอื่น ดังรูปวิเคราะห์ว่า บุคคลใดเป็นมิตรมีอุปการะช่วยเหลือคนอื่นโดยอาการ ทุกลักษณะ บุคคลนั้นชื่อว่า กัลยาณมิตร

คุณสมบัติของครูในทางพระพุทธศาสนา มีลักษณะ 7 ประการ ตามนัยพระบาลีว่า

ปิโย ครุ ภวานิโย วัตตา จ วจนกขโม
คัมภีรณจกถกตตา โน จฏฐาเน นิโยชเย.

แปลว่า

1. น่ารัก
- 2.หนักแน่น
3. น่ายกย่อง
4. คอยว่ากล่าว
5. อดทนต่อถ้อยคำ
6. อธิบายเรื่องยากให้ง่าย
7. ไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช้ฐานะ

1. ปิโย : น่ารักองค์คุณแห่งการสร้างเสน่ห์น่ารัก

ศีลทสสนสมปนฺนํ ฌมมภูตฺตฺสจจวาทีนํ
อตตโน กมมกฺุพพานํ ตฺขโน กุรุเต ปิโย ฯ

แปลความว่าประชาชนย่อมกระทำให้บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยศีล ทศนะ ตั้งอยู่ในธรรม มีปกติกล่าวความสัตย์ ผู้กระทำการงานของตน ให้เป็นที่รัก ฯ

พระพุทธศาสนากล่าวถึงมิตรประกอบด้วยองค์ธรรม 7 ประการกล่าวคือ กัลยาณมิตรธรรม 7 หมายถึง องค์คุณของกัลยาณมิตร คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ

1. เป็นที่รักเป็นที่พอใจ คือ ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ขวนให้อยากเข้าไปปรึกษาได้ ถาม หรือเป็นผู้ประกอบด้วยเมตตา ทำให้เรารู้สึกว่ามีเพื่อน ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ แม้พระพุทธเจ้าก็ทำให้พระสาวกมีความสดชื่น มีความอบอุ่นใจ มีความสบายใจ ไม่ได้ถูกทอดทิ้ง เหมือนกับเราทั้งหลายมีครูอาจารย์ที่ดี ท่านมีเมตตา เหมือนมีเพื่อนดูแลอยู่ตลอดเวลา ธรรมด่าว่าบุคคลผู้อยู่ด้วยความเมตตาเป็นปกติย่อมเป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลายและพวกอมมนุษย์คือเป็นที่รักของเหล่าสัตว์

2. เป็นที่เคารพ คือ ครุ น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย เป็นที่เคารพ ผู้มีความหนักแน่น มีคุณธรรม เป็นผู้มีความประพฤติสมควรเหมาะสมแก่ฐานะ ทำให้รู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้ เป็นหลักให้กับคนที่คบหา คนผู้คบกับกัลยาณมิตรมีความรู้สึกว่ามีคนคอยช่วยเหลือ มีเครื่องยึดเหนี่ยว บุคคลที่ควรสักการะเคารพ น่าเสวนาคบหา ได้แก่ บุคคลที่ประกอบด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา บุคคลเช่นนี้ควรสักการะและเสวนาคบหา ในปรภณีสัททนีติท่านอธิบายคำว่า “ครุ” ว่าเป็น บุคคลผู้ควรแก่ความเคารพ มีมารดาบิดาเป็นต้น ชื่อว่า ครุ เป็นผู้เพื่องฟูและเปิดเผย อีกอย่างหนึ่ง ความเป็นผู้มีความเคารพตามสมควรในบุคคลเป็นต้นว่า พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้า อาจารย์ พี่ชาย พี่หญิง ผู้ควรแก่การประกอบความทำให้หนักชื่อว่า ความเคารพ(พระมหาสุภวิชัย วิราม,2545)

3. เป็นที่ยกย่อง คือ ภวานิโย น่าเจริญใจในฐานะทรงคุณคือความรู้สึกและภูมิปัญญาแท้จริงทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่างทำให้เรารู้สึกและเอยอ้างด้วยซาบซึ้งภูมิใจเป็นผู้มีความรู้จริง ผู้ที่มีคุณธรรมมีความประพฤติดีงามทำให้เรารู้สึกว่าจริงใจ มีกำลังใจเป็นแบบอย่างอยากจะทำตามทำให้มีความก้าวหน้าได้

4. เป็นนักพูด คือ วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร ควรให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี คอยบอกเกี่ยวกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติของเราว่าควรจะเป็นอย่างไร

และเราทำถูกทำผิด อันไหนที่เราทำไม่ถูก บอกวิธีแก้ไขให้ สิ่งไหนที่เราทำถูกต้อง กัลยาณมิตรก็ส่งเสริมวิธีให้ดียิ่งขึ้นไป ทำให้เราได้หลักคุณธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการบอกนี้สำคัญมากที่จะช่วยให้ปฏิบัติถูกต้อง

5. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ คือ วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำคือพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษาซักถาม คำเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว พยายามที่จะช่วยชี้แจง จนกระทั่งเกิดความเข้าใจชัดเจนทั้งไม่ทอดถอยและไม่ปล่อยปละ แต่จะเอาใจใส่อดทนต่อการที่จะแนะนำสั่งสอน

6. เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ คือ คัมภีร์จะ กถิง กัตต แสดงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้ เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป กัลยาณมิตรที่มีคุณสมบัติพิเศษที่จะช่วยลูกศิษย์ได้อย่างแท้จริงก็คือ ผู้ที่สามารถทำให้เข้าถึงสิ่งที่ลึกซึ้งให้ยิ่งๆ ขึ้นไป อันนี้จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เราสามารถก้าวหน้าในการปฏิบัติ ถ้าเรื่องลึกซึ้งขึ้นไป

7. ไม่ชักนำในอฐานะ คือ โนจัญฐานนินโยชะเย ไม่ชักนำในอฐานะคือไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย

การสื่อสารที่ดี

ผู้ส่งสารอาจประสบผลสำเร็จ หรืออาจประสบผลล้มเหลวในการสื่อสารได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้ส่งสารที่สำคัญๆ ความน่าเชื่อถือ(กิตติมา สุรสนธิ,2547) ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารในสายตาของผู้รับสาร (source credibility) ซึ่งแมคครอสกีได้กล่าว ถึงปัจจัย 5 ประการ ที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ส่งสารคือ

1. ความสามารถ(competence) อันได้แก่ความรู้ ความสามารถ ในข้อมูลข่าวสาร หรือเรื่องที่จะสื่อสาร และการส่งสารของผู้ส่งสาร รวมทั้งความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร เช่นการควบคุมอารมณ์ไม่ให้เห็นเด่นในขณะที่พูดหรือในขณะที่ทำการสื่อสารได้ดี เป็นต้น

2. คุณลักษณะหรือบุคลิกลักษณะ (charater or appearance) ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีบุคลิกลักษณะที่ดีทั้งภายนอกและภายใน ผู้ส่งสารต้องแสดงถึงความเฉลียวฉลาดการเป็นผู้ที่มีไหวพริบที่ดีสามารถตัดสินใจกระทำในสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแสดงออกต่อผู้รับสารทั้งลักษณะการให้ความอบอุ่นเป็นที่น่าไว้วางใจซึ่งทำให้ผู้รับสารมีความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้ส่งสารแต่ถ้าผู้ส่งสารมีบุคลิกลักษณะที่ไม่ดีไม่น่าไว้วางใจผู้รับสารก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะรับสารหรือสื่อสารได้

3. ความสุขุม เยือกเย็น (composure) และความคล่องแคล่วในการสื่อสารหมายถึง การไม่แสดงอาการตื่นเต้นหวาดกลัว หรือไม่แสดงถึงการไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกในขณะที่ทำการสื่อสารของผู้ส่งสาร การไม่ติดที่ใช้คำใดคำหนึ่งอันแสดงอาการทางประสาท เช่น อ้อ อ้า อื้อในเวลาพูดคุหาเหล่านี้จะทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับสาร

4. การเป็นคนที่ยอมรับให้ความยอมรับ หรือเป็นที่รู้จักทางสังคม (sociability) การเป็นคนที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไปนั้นจำทำให้ได้รับความรู้สึกที่ดีจากผู้รับสาร ผู้รับสารจะให้ความนิยม เชื่อถือ ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการสื่อสารเกิดขึ้น(prior attitudes) เป็นความรู้สึกที่ผู้รับสนใจที่จะรับข่าวสารจากผู้ส่งสารที่เขาชื่นชอบอยู่ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตาม ในครั้งต่อไปหากผู้ส่งที่ผู้ชื่นชอบอยู่ก่อนทำการสื่อสารไม่ได้อาจทำให้เกิดผลทางลบต่อความรู้สึกของผู้รับสารได้เช่นกัน

5. การเป็นคนเปิดเผย(extroversion) การเป็นคนเปิดเผยเป็นสิ่งหนึ่งที่จะสร้างความไว้วางใจต่อตัวผู้ส่งสารให้เกิดขึ้นกับตัวผู้รับสารโดยการให้ข้อมูลที่เพียงพอและการไม่ปิดบังข้อมูลของผู้ส่งสารซึ่งจะทำให้ผู้รับสารซึ่งจะทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเองและรู้สึกไว้วางใจผู้ส่งสารรวมทั้งจะมีผลทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์หรือความต้องการของผู้ส่งสาร ทำให้การส่งสารมีแนวโน้มประสบความสำเร็จได้ง่ายยิ่งขึ้น

ยอมรับในผู้ส่งสารที่ขึ้นกับความชำนาญเฉพาะด้านนั้น มักมีที่มาจากประสบการณ์มากกว่าการศึกษา ทั้งนี้ นอกเหนือจากปัจจัยด้านอายุ เพศ สีผิว และน้ำเสียง และการแต่งตัวตลอดจนบุคลิกการแสดงออกและฐานะทางสังคมหรือการประกอบอาชีพ นอกจากนั้นความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารยังขึ้นกับไหวพริบ ความซื่อสัตย์ความจริงใจและความใจกว้างอีกด้วย

ความน่าเชื่อถือนั้นมีอิทธิพลของตัวผู้ส่งสารเอง

องค์ประกอบของความน่าเชื่อถือประกอบด้วยความสามารถ (competence) และความคล่องแคล่ว (dynamism)

ความสุขุมรอบคอบ สร้างความน่าเชื่อถือได้มากกว่าการแสดงออกในลักษณะไว้วางใจ
เขียนไว้ในรายงานการศึกษาของเขาว่า เมื่อความเฉื่อยเนือย (non-fluence) ทวีมากขึ้นผลของความเชื่อถือ
ที่มาจากองค์ประกอบด้านความสามารถและความคล่องแคล่วจะลดลง

ความน่าเชื่อถือก็คือ การที่ผู้รับสารเห็นว่า ผู้ที่ทำการติดต่อสื่อสารด้วยหรือผู้ส่งสารที่ความน่าไว้วางใจ
(trustworthy) มีความสามารถ (competent) และมีความเชี่ยวชาญ (expertise)

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปถึงกรอบแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาเรื่องความน่าเชื่อถือของผู้ส่ง
สาร (source credibility) ได้ว่าเป็นการสื่อสารถึงการรับรู้ของผู้รับสารที่มีต่อตัวแหล่งข่าวสารหรือผู้ถ่ายทอดข่าวสาร ใน
แง่ที่ว่าน่าเชื่อถือหรือยอมรับได้มากเพียงใด ทั้งนี้ความเชื่อถือดังกล่าวประเมินจากบุคลิกลักษณะของผู้ส่งสารที่รับรู้โดย
ผู้รับสารใน 3 ประเภทย่อยต่อไปนี้ คือ

1. ความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) เช่น ปลอดภัย ไว้วางใจได้มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ฯลฯ
2. ความเชี่ยวชาญสามารถ (expertness) เช่น ผ่านการศึกษา ฝึกอบรม มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความ
ชำนาญ มีทักษะ ฯลฯ
3. ความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง (dynamism) เช่น มีชีวิตชีวา ตื่นตัวว่องไว ไม่น่าเบื่อ ฯลฯ

นอกจากความพยายามในการศึกษาเพื่อแสวงหาคำประกอบอันเป็นมิติแห่งความน่าเชื่อถือที่มีอยู่มากมาย
แล้ว เมเยอร์ (meyer) เชื่อว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งหรือจัดกลุ่มองค์ประกอบของความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนั้นยังไม่ชัดเจน
ตายตัว เพราะเหตุที่การศึกษาต่าง ๆ มักได้ผลที่แตกต่างอยู่กันมากดังนั้นอาจสรุปได้ว่าความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารจึงเป็น
แนวความคิดนามานามิตี ที่อาจผันแปรไปตามเรื่องที่ศึกษาได้

สรุปได้ว่ากัลยาณมิตรธรรมมีความสำคัญในการส่งเสริมการสื่อสารที่ดีของผู้นำที่องค์กรต้องการอย่างมาก
เพราะกัลยาณมิตรธรรมมุ่งเน้นเป็นการชี้แนวทางและสนับสนุนให้คนในองค์กรมีการสื่อสารและการตั้งใจโดยกัลยาณมิตร
ที่แท้ต้องเป็นผู้มีศีล ดำรงอยู่ในคุณธรรมที่ดีงาม และสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยกัลยาณธรรม เป็นผู้มุ่งประโยชน์แก่มิตร ไม่คิด
ทำลาย เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและอุปถัมภ์ค้ำชู ให้สังคมดำเนินไปสู่แนวทางแห่งความปกติสุข มีความน่ารัก หนักแน่น
น่ายกย่อง คอยว่ากล่าวตักเตือนคนในองค์กร มีความอดทนต่อถ้อยคำ อธิบายเรื่องยากให้เข้าใจอย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง
และไม่ชักชวนในเรื่องที่ไม่ใช่ฐานะ หากผู้นำในองค์กรมีกัลยาณมิตรธรรมย่อมจะทำให้องค์กรมีการพัฒนาที่ดีเพราะการ
สื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยหลักกัลยาณมิตร

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539).พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กิติมา สุรสนธิ.(2547). ความรู้ทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- ธวัชชัย กิจรัตน์กุล.(2539) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร:การศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณด้านการศึกษากับด้านความมั่นคงของสำนักงานงบประมาณ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต.สาขาสื่อสารมวลชน:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต).(2545). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม.พิมพ์ครั้งที่ 10.กรุงเทพมหานคร : มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุภวิชัย วิราม.(2545). การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกัลยาณมิตรตามหลักพุทธจริยศาสตร์ทัศนะของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปากน้ำวิฑายาคมและโรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม
วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2533).ขุททกนิกาย ธรรมปทฎฐกถา.ข้อ 112 เล่ม 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
วิญญาน.
- วศิน อินทสระ.(2521). สารสำคัญแห่งวิสุทธิมรรค. กรุงเทพมหานคร : บรรณาการ.
- วิทยา ด้านอำรุงกุล.(2546) การบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ส.ศิริรักษ์.(2542) พุทธตันตระหรือวัชรญาณ. กรุงเทพมหานคร : สยามจำกัด.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ อาจอาสาโก. (2543).การสร้างชาติตามพระรณะของพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท..

การบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ Integrating Buddhist Principles of Education into Excellence

พระสุวรรณ ธรรมวุธ (เลิศสมาจาร)

นักวิชาการอิสระ

Phra Suwan Thammavutho (Lertsamachara)

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Suwan@gmail.com

(Received : 8 September 2023 ; Edit : 20 September 2023; accepted : 25 September 2023)

บทคัดย่อ

การบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการนำหลักพุทธธรรมในทางพุทธศาสนา มาบูรณาการร่วมกับหลักการบริหารซึ่งเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กร ตลอดจนผู้บริหารทุกระดับ จะต้องมีการบริหาร ตน บริหารคน และบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีการมองการณ์ไกล เพื่อเป็นแนวทางที่ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้องค์ประกอบการบริหารให้ถูกกับงาน ถูกกับคนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน และประสบความสำเร็จในการบริหารสู่ความเป็นเลิศต่อไป

คำสำคัญ : การบูรณาการ, พุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

Integrating Educational Administration into Buddhist Excellence in the Buddhist Approach, Integrating Business Process Management into Corporate Collaboration Between Administrators at All Levels Management of personnel management and management must be planned to be a project that management must learn. To be effective and effective in the direction of the better and happily in the management of excellence.

Keywords: Integration, Buddhist Principles of Education into Excellence.

บทนำ

การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศนั้น คนถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา(วิระพงษ์ ถิ่นแสนดี,2550) โดยเฉพาะสถานศึกษาหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน ต้องมีเป้าหมายชัดเจนในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานทางการศึกษาแห่งชาติและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในสังคม และเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนโดยมีผลมาจากแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนสู่คุณภาพ คือหลักการบริหารจัดการวัตถุประสงค์ของโรงเรียน พันธกิจโรงเรียน กลยุทธ์ของโรงเรียน เงื่อนไขของความสำเร็จ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และบริหารผลสำเร็จอย่างสมดุล โดยใช้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผลิตนักเรียนมีคุณภาพมีผลจากสมรรถนะของผู้บริหารและครูที่สามารถจัดการศึกษาจนเกิดผลผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แข่งขันได้ในระดับสากล ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานชาติ สามารถพัฒนาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของความเป็นไทย มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและมีความเป็นประชาธิปไตย

แนวคิดดังกล่าวเป็นเหตุผลที่ดี รัฐบาลพยายามพัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมในยุคความเจริญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นเหตุให้การบริหารการศึกษาต้องมีการปฏิรูปการจัด

การศึกษาอย่างต่อเนื่องเพราะ ในปัจจุบันมีปัญหาทางการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก ทั้งที่เกิดกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและปัญหาที่เกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งปัญหา ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับความประพฤติด้านจริยธรรมที่เสื่อมโทรม อันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาโรงเรียน(ดวงเดือน พันธุมนาวิน,2520) ในปีการศึกษาทุกปีมักจะมี ปัญหาทางการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นถึง ความเสื่อมถอยทางด้านจิตใจและจริยธรรมเป็นอย่างมาก นับว่ามีผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนเป็นอย่างมาก จากดังกล่าวจะเห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาทางการส่งเสริมจริยธรรมที่ ซับซ้อนและเกิดปัญหาที่เพิ่มพูนหลายด้านในโรงเรียนการบริหารงานวิชาการโรงเรียนของประถมศึกษา ผู้บริหารจะต้อง จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ กำหนดไว้โดยมีมาตรฐานรองรับว่าทุกโรงเรียน จะต้องได้รับการประกันคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ซึ่งในมาตรฐานด้านผู้เรียนข้อที่หนึ่งที่ต้องได้รับการประกันคุณภาพเป็น อันดับแรก คือ นักเรียนดี เก่งและ มีความสุข

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

มีนักวิชาหลายท่านที่ได้ให้ความหมาย การบริการ ไว้ทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกันและที่แตกต่างกัน ดังนี้ คำว่า “บริหาร” มาจากคำว่า Administration มีความหมายเหมือนกับคำว่า Management ฉะนั้น จึงมีการใช้ ทั้งสองคำนี้ในลักษณะเดียวกัน แต่คำว่า Management มักจะใช้ในการบริหารองค์การหรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผล กำไร แต่การบริหารงานในวงการศึกษหรือการบริหารงานในสถานศึกษานั้นด้านการจัดการศึกษาได้มุ่งหวังผลกำไร หรือขาดทุนจึงใช้คำว่า Administration จึงจะเหมาะสมที่สุด การบริหาร (Administration) จึงเรื่องที่มีความสำคัญ อย่างยิ่งต่อบริหารภายในองค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมี ประสิทธิภาพในการทำงานหรือความไร้ประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึง ความเจริญก้าวหน้าของสังคม การบริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงาน ร่วมกันของกลุ่มบุคคล นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึง ความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตขององค์การ การบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัว หรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะ ดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งมีนักวิชาการ และนักการศึกษามากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารพอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การ ปกครอง เช่น การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ(ราชบัณฑิตยสถาน,2546)

การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) เมื่อว่าตามคำนิยามนี้การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือใน วันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะ เป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์(พระธรรมโกศาจารย์,2549)

ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคง และสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละคนและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร(พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี,2550)

ความหมายของการบริหารจัดการว่าเป็นกระบวนการวางแผนการจัดองค์การ การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย(Wagner,1995)

ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตน ดำเนินชีวิตอยู่ ยิ่งได้กล่าวถึง คำว่า “สถานศึกษา” หมายความว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบันหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่อ อย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตาม ประกาศกระทรวง ส่วนความหมายของ การศึกษาก็มีผู้ให้ความหมายไว้คล้ายๆกัน ดังนี้

1. การศึกษา คือ การรอกงาม หรือ การจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมแก่ผู้เรียน เพื่อผู้เรียนจะได้งอก งามขึ้นตามจุดประสงค์

2. การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3. การศึกษา คือ การสร้างเสริมประสบการณ์ให้ชีวิต

4. การศึกษา คือ เครื่องมือที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามทุกทางในตัวบุคคล

จากความหมายของ "การศึกษา" ข้างบนนี้พอสรุปได้ว่า การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี

เมื่อนำความหมายของการบริหาร มารวมกับความหมายของการศึกษา ก็จะได้ความหมายของการบริหาร การศึกษา ว่าการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี นั่นเองซึ่งมีส่วนคล้ายกับความหมายของการบริหารการศึกษา ที่มีผู้ให้ไว้ ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุกๆด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งในด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน และไม่เป็นระเบียบแบบแผน

2. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ โฮล (Holt) กล่าวว่า การบริหาร เป็นศิลปะของการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งพร้อมด้วยกระบวนการวางแผน การจัดการ การเป็นผู้นำและการควบคุม(Holt,1993)

การบริหาร เป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด(จันทราณี สงวนนาม.,2545)

การบริหาร คือ กระบวนการที่มีการวางแผน การจัดการ การสั่งการและการควบคุม ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปได้ได้อย่างเรียบร้อยและกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสมอ(ปราชาญา กล้าผจญ,2545)

การบริหาร เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัดการ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)(วิโรจน์ สารัตนะ,2545)

การบริหาร คือ กระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจนทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีการดำเนินงานของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ(พนัส หันนาคินทร์ ,2542)

การบริหาร คือการใช้ศาสตร์และศิลปะ นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ(สมพงษ์ เกษมสิน,2542)

การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำงานเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียว(จุมพล สวัสดิการ ,2542)

ความหมายของการบริหารว่าการบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการศึกษา (Administration Resource) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ(ระรัตน์ กิจจารักษ์,2542)

การบริหาร เป็นกระบวนการของการวางแผนการจัดการและสั่งการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์กรและใช้ทรัพยากรอื่นๆเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ ลักษณะที่สำคัญของการบริหาร การบริหารมีลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้(สมยศ นาวิการ,2544)

1. การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่า ผู้บริหาร

2. การบริหารเป็นงานที่จุดหมายทั้งนี้ หมายความว่า ในการบริหารงานนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

3. การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กรดังเช่น ถ้าผู้บริหารต้องการปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจได้โดยการจัดการเครื่องจักรเครื่องมืออันทันสมัยมาใช้จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่อสังคมภายนอกเป็น

ต้นว่าถ้าองค์กรนั้นๆมีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้การศึกษา หรือ บริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอก องค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

4. การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัดทั้งด้านกำลังกาย กำลังสมองและเวลา จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

5. การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารองค์กร

6. การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการใช้ความรู้ความชำนาญ และการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความชำนาญในการบริหารอันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ ฯลฯ

7. การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่า การบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลดีหรือไม่เพียงใดนั้น ก็คือ ผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

8. เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้ว (ยกเว้นองค์กรขนาดเล็ก) คณะผู้บริหารมักจะเป็นกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

การบริหาร หมายถึง ศาสตร์ที่ต้องใช้ศิลป์และเทคนิคอย่างสูงเพื่อการวินิจฉัยตัดสินใจในกระบวนการวางแผนและการควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่องานนั้น(ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ,2537)

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กร ตลอดจนผู้บริหารทุกระดับ จะต้องมีการบริหาร ตน บริหารคน และบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีการมองการณ์ไกล เพื่อเป็นแนวทางที่ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้องค์ประกอบการบริหารให้ถูกกับงาน ถูกกับคนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน และประสบความสำเร็จ

การบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

คำว่า “บูรณาการ” เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา เดิมใช้คำว่า “บูรณาการรวมหน่วย” เป็นคำบัญญัติให้ตรงกับคำว่า “Integration” ในภาษาอังกฤษ หมายความว่า การรวมหน่วยที่แยกๆ กันเข้าเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น หลักสูตรแบบบูรณาการรวมหน่วย(ราชบัณฑิตยสถาน,2546) ปัจจุบันใช้เพียงคำว่า “บูรณาการ” หมายความว่า การประสานเนื้อหา หลักการ กิจกรรม การฝึก ฯลฯ เข้าเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น การสอนภาษาแบบบูรณาการ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านทักษะต่างๆ ทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน ผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในวิชาเดียวกัน ไม่แยกออกจากกันเป็นหลายวิชาดังแต่ก่อน(กาญจนา นาคสกุล,2557) ในขณะที่พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) ให้คำนิยามคำว่า “บูรณาการ” (Integration) ค่อนข้างจะสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถานว่า “หมายถึง การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The whole) โดยท่านได้ยกประเด็นพระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์มาอธิบายเพิ่มเติมว่า “ถ้าศรัทธาในพระพุทธศาสนากับปัญญาในทางวิทยาศาสตร์เป็นไปในทางเดียวกันคือส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันก็จะก่อให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ องค์รวมนี้แหละคือบูรณาการ และเนื่องจากวิทยาศาสตร์ครอบคลุมไปถึงศาสตร์สมัยใหม่ ที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์สร้างระบบความรู้ขึ้นมา เช่น ครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เราจึงสามารถบูรณาการพระพุทธศาสนาเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ด้วย(พระธรรมโกศาจารย์,2553) ซึ่งการบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาซึ่งหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการบริหารการศึกษามีอยู่มากมายแต่ผู้เขียนขอยกตัวอย่างหลักพุทธธรรมที่มีความสอดคล้องและสามารถประยุกต์กับหลักการบริหารการศึกษาได้อย่าง ลงตัว ได้แก่ หลักปาป ฌกธรรม 3

ในทัศนะของพระพุทธศาสนา ผู้จะทำหน้าที่ผู้นำต้องได้รับการพัฒนาทั้งกาย วาจา และใจ จนมีความสามารถยอมรับหลักการ และปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้นำได้ด้วยตนเองก่อน ดังพุทธพจน์ว่า

เมื่อฝูงโควางขามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปคดเคี้ยว โคทั้งฝูงก็ไปคดเคี้ยวตามกันในเมื่อโคจ่าฝูงไปคดเคี้ยว ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ถ้าผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรม ตามไปด้วย หากพระราชามีไม่ตั้งอยู่ในธรรม

เมื่อฝูงโคข้ามน้ำไป ถ้าโคจ่าฝูงไปตรงโคทั้งฝูงก็ไปตรงตามกันในเมื่อโคจ่าฝูงไปตรงในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน ผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ ถ้าผู้นั้นประพฤติชอบธรรมประชาชนชาวเมืองนั้นก็ประพฤติชอบธรรมตามไปด้วย หากพระราชามีตั้งอยู่ในธรรมชาวเมืองนั้นก็สุข

จะเห็นว่าการเป็นผู้นำที่จะทำให้บุคคลอื่นตามหรือเชื่อมั่น ผู้นำต้องสามารถนำการกระทำได้ หลักการดังกล่าวจึงเป็นการสอนให้คนมีภาวะผู้นำในตนเอง หรือพัฒนาตนเองให้ก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำ พระพุทธศาสนาถือว่า ผู้นำต้องเอาชนะใจตนเอง เมื่อชนะตนเองได้ก็เชื่อว่าชนะสิ่งอื่นได้ดังพุทธพจน์ว่าบุคคลชนะหมู่มนุษย์ตั้งหนึ่งแสนคนในสมรภูมียังไม่เชื่อว่าเป็นผู้ชนะสงคราม อย่างเด็ดขาด คนที่ชนะตนเองได้เพียงคนเดียวนี้ จึงเชื่อว่าเป็นผู้ชนะสงครามได้เด็ดขาด

คำสอนของพระพุทธเจ้าที่กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของผู้นำ ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้คือ

ปาปณิกธรรม 3 ซึ่งประกอบไปด้วย

1. **จักขุมา** หมายถึง ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผลโดยอาจใช้ประสบการณ์ ในอดีตร่วมในการตัดสินใจและวางแผนด้วยซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Conceptual Skill คือการชำนาญในการใช้ความคิดหรือทักษะทางด้านความคิด

2. **วิจิโร** หมายถึง ผู้นำที่มีระบบการจัดการที่ดี มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจัดการธุระ ได้ด้วยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักบริหารการศึกษา ต้องมีความเชี่ยวชาญ ตามสายงานหน้าที่ คุณลักษณะข้อสองนี้ตรงกับคำว่า Technical Skill คือ ความชำนาญด้านเทคนิคหรือกลยุทธ์

3. **นิสสยสัมปันโน** หมายถึง ผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อ ประสานงานให้งานสำเร็จ ลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีความสามารถในการสื่อสารและ ประสานงานให้ฝ่ายแต่ละฝ่ายในองค์กร ดำเนินแนวทางตามกรอบทิศทางที่องค์กรต้องการบรรลุได้หรือมีความสามารถในการผูกใจคนให้เป็นที่รักของคนพึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี เช่น นักบริหารการศึกษาไปต่างเมืองก็มีเพื่อนให้ช่วยเหลือเพราะมีเครดิตผู้นำที่ดีต้องผูกใจคนไว้ได้ คุณลักษณะที่สามนี้สำคัญมาก ตรงกับคำว่า คุณลักษณะที่สามนี้สำคัญมาก ตรงกับ คำว่า Human Relation Skill คือความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

ในพระสูตรนี้แสดงให้เห็นว่า การเป็นผู้นำนั้นจะต้องประกอบด้วยปัญญา คือ มีหุตาโว และกว้างไกลสามารถ จำแนกบุคคลและเหตุการณ์ออกว่าเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้นำมีประสบการณ์ มีความชำนาญในการปกครอง เขาใจบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะทำให้มี ผู้สนับสนุนมากขึ้น แต่คุณสมบัติทั้งสามประการนี้ มีระดับความสำคัญมากน้อยต่างกันไปตามระดับ ตำแหน่งหน้าที่ขององค์กรหรือหน่วยงานว่าเล็กหรือใหญ่ขนาดไหน หรือมีความสำคัญเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วผู้ปกครองรัฐหรือผู้นำประเทศแล้วนับว่าเป็นองค์กรที่ใหญ่ ผู้นำหรือผู้บริหาร จึงต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน จึงจะสามารถยึดศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้ ส่งผลให้ผู้ร่วมงานมีความเชื่อมั่นนั้นยอมเป็นเหตุที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้นำประสานคนภายในดุลยภาพแห่งธรรม หลักธรรมสำคัญ ที่ชาวพุทธรู้จักกันดีซึ่งผู้นำ แน่นนอนว่าจะต้องมี แม้จะเป็นเรื่องง่าย ๆ พื้น ๆ ก็ขาดไม่ได้หลักธรรมนั้นเรารูกันดีว่า คือ พรหมวิหาร 4 ประการ พรหมวิหารเป็นธรรม สำหรับทุกคนที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมในฐานะเป็น “พรหม” คือเป็นผู้มีศักยภาพในการที่จะสร้างสรรค์และธำรงรักษาสังคมไว้ โดยเฉพาะสำหรับผู้นำนั้น แน่นนอนว่าจะต้องเป็นแบบอย่างที่จะต้องมีการพรหมวิหาร 4 ประการ เพราะพรหมวิหารนั้นเป็นธรรมประจำใจของคนที่มีจิตใจยิ่งใหญ่ เป็นผู้ประเสริฐ อันแสดงถึงความเป็นบุคคลที่มีการศึกษา ได้พัฒนาตนแล้ว **พรหมวิหาร 4** ประการเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะต้องให้มีอยู่ประจำในจิตใจและเป็น ท่าทีของจิตใจที่จะทำให้แสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ทั้ง 4 ที่ประสบ กล่าวคือ

1. ในสถานการณ์ที่เขาอยู่เป็นปกติ เราก็มืดตา คือ ความเป็นมิตรไมตรี ความมีน้ำใจปรารถนาดี ต้องการให้เขามีความสุข ซึ่งหมายถึงความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ทั้งแต่ละคนๆ ที่เรา เกี่ยวข้อง ขยายออกไปจนถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์หรือต่อสังคมทั้งหมดทั่วทั้งโลก เมตตา นี้ เป็นคุณธรรมพื้นฐานประการแรกที่ต้องมี ซึ่งใช้ในยามปกติ คือเมื่อคนอื่นเขาอยู่กันเป็นปกติ เราก็มืดตาปรารถนาดี คิดหาทางสร้างสรรค์ความสุขความเจริญให้เขาเรื่อยไป

2. ในสถานการณ์ที่เขาตกต่ำเดือดร้อน เราก็มักมีกรุณา คือ ความพลอยรู้สึกไหวตาม ความทุกข์ ความเดือดร้อน หรือปัญหาของเขา และต้องการช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อนนั้น กรุณานี้ต่างไปจากเมตตา คือเมตตาใช้ในยามปกติ แต่เมื่อเขาตกต่ำลงไป กลายเป็นเดือดร้อนเป็นทุกข์ เราก็มักมีกรุณา ใฝ่ใจช่วยบำบัดทุกข์ให้

3. ในสถานการณ์ที่เขาขยับสูงขึ้นไปในความดีงาม ความสุขความสำเร็จ เราก็มักมีมุทิตา หมายความว่า เมื่อเขาเปลี่ยนไปในทางขึ้นสูง ได้ดีมีสุขทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ประสบความสำเร็จ เราก็มักย้ายไปเป็นมุทิตา คือพลอยยินดีด้วย ช่วยส่งเสริมสนับสนุนในวงการทำงานตลอดจนการเป็นผู้นำทั่วไปนั้น เรื่องที่สำคัญมากก็คือ เมื่อคนมีปัญหา มีทุกข์เดือดร้อน เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย หรือยากไร้ขาดแคลน ก็ต้องมีกรุณาที่จะเอาใจใส่แก้ปัญหา เมื่อมีคนประสบผลสำเร็จในการทำสิ่งดีงาม ทำให้อะไรต่ออะไรพัฒนาก้าวหน้าไป ก็ต้องมีมุทิตาช่วยส่งเสริมสนับสนุนแต่ในยามปกติก็ต้องไม่ ปล่อยปละละเลย ต้องเอาใจใส่ต่อการที่จะทำให้เขาอยู่ดีมีสุข เช่น มีสุขภาพดี อยู่ในวิถีทางของความสุขความเจริญ และการพัฒนาสืบต่อไป คือต้องมีเมตตาปรารถนาดีถ้าปฏิบัติได้อย่างนี้ก็จะทำให้กิจการงาน และประโยชน์สุขที่มุ่งหมาย พร้อมทั้งจะสำเร็จผลหนึ่งก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้นำ คือ “ปิโย” แปลว่า “ผู้เป็นที่รัก” กล่าวคือผู้ร่วมงาน หรือผู้ร่วมไปด้วยกันหรือจะเรียกผู้ตามก็แล้วแต่ก็จะมีความรัก มีความรู้สึกสนิทสนม สบายใจต่อผู้นำ นั้นเสริมความรู้สึกอยากร่วมไปด้วยให้หนักแน่นมากขึ้น ทั้งร่วมใจและร่วมมืออย่างไรก็ตาม ปิโยเท่านั้น ไม่พอปิโยนั้นได้มาจากเมตตา กรุณา มุทิตา แต่ยังต้องมีอีกข้อหนึ่ง คือ อุเบกขา

4. ในสถานการณ์ที่เขาทำผิดหลักหรือละเมิดธรรม เราก็มักมีอุเบกขา หมายความว่า เมื่อใดเขาทำอะไรไม่ถูกต้องโดยละเมิดธรรม คือ ละเมิดต่อหลักการหรือละเมิดต่อความถูกต้องทำให้เสียหลักเสียกฎเกณฑ์เสียความเป็นธรรม เสียความชอบธรรม ทำลายกติกา เป็นต้น ผู้นำจะต้องอยู่ในหลักที่เรียกว่า อุเบกขา อุเบกขาก็คือรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างหยุด การชวนชวาย ไม่ให้เกินขอบเขตไปจนกลายเป็นเสียธรรม คือการปฏิบัติต่อกัน หรือช่วยเหลือคนจะต้องไม่ให้เสียความเป็นธรรม ไม่ให้เป็นการทำลายหลักการ ไม่ให้เป็นการละเมิดต่อกฎเกณฑ์กติกาที่

หากพิจารณาข้อความที่ยกมาถวี้แล้ว ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีนั้น จะต้อง เป็นผู้ที่มีศีลเพราะศีลเป็นของผู้มีปัญหา แต่ถ้าผู้นำและผู้ปกครองเป็นผู้ไม่มีศีลและปัญหาแล้วก็เป็นผู้นำ หรือผู้ปกครองที่ดีไม่ได้ มีแต่ความเลวลง แม้แต่ญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนฝูงก็พากันรังเกียจ ในทางตรงข้ามแล้ว ผู้นำหรือผู้ปกครอง มีทั้งศีล ปัญญา และสุตะ อยู่ในตนแล้วก็จะเป็ประโยชน์ใน การเป็นผู้ที่ดี ญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนฝูงก็ให้ความเคารพด้วยความอ่อนน้อมอย่างแท้จริง และใน ฎีกาพันตสูตร สิลขันธวรรคที่ขนิกาย ยังได้กล่าวถึงคุณสมบัติของพระเจ้ามหาราชิตระ ผู้ปกครอง นครที่ดี 8 ประการ ดังนี้ คือ

1. ทรงเป็นอุภโตสุชาติ ทั้งฝ่ายพระมารดาและพระบิดา มีพระครรรภ์เป็นที่ปฏิสนธิ หมดจดดีตลอดเจ็ดชั่วบรรพบุรุษ ไม่มีใครจะคัดค้านติเตียนด้วยอ้างถึงพระชาติกำเนิดได้

2. ทรงมีพระรูปงาม น่าดู น่าเลื่อมใส ประกอบด้วยพระฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนักมีพระฉวีวรรณคล้ายพรหม มีพระรูปคล้ายพรหม น่าดู น่าชมไม่น้อย

3. ทรงมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคสมบัติมาก มีทองและเงินมาก มีเครื่องใช้สอยอันน่า ปลื้มใจมาก มีทรัพย์และธัญญาหารมาก มีพระคลังและฉางเต็มบริบูรณ์

4. ทรงมีกำลัง ทรงสมบูรณ์ด้วยเสนามืองค์ 4 ซึ่งอยู่ในวินัย คอยปฏิบัติตามพระราช บัญชา มีพระบรมเดชานุภาพดังจะเผาผลาญราชศัตรูได้ด้วยพระราชอิศริยยศ

5. ทรงพระราชศรัทธา เป็นทายก เป็นทานบดี มิได้ปิดประตูเป็นดุจโรงทานของสมณพราหมณ์ คนกำพรว้า คนเดินทาง วณิพก และยากจน ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล

6. ได้ทรงศึกษา ทรงสดับเรื่องนั้นๆ มาก

7. ทรงทราบอรรถแห่งข้อที่ทรงศึกษาและภาษิตนั้นๆ ว่า นี้อรรถแห่งภาษิตนี้

8. ทรงเป็นบัณฑิต ฉะียบแหลม ทรงพระปรีชาสามารถ ทรงพระราชดำริอรรถอันเป็น อดีต อนาคต และปัจจุบัน

สรุปคุณสมบัติของพระเจ้ามหาราชิตระราชได้ ดังนี้ คือ

1. ทรงมีชาติตระกูลดี

2. ทรงมีรูปร่างงาม

3. ทรงมีพระราชทรัพย์มาก

4. มีกำลังรบที่พร้อมพรั่ง

5. ทรงมีพระราชศรัทธาในการบริจาคทาน
6. ทรงมีการศึกษาอบรมมามาก
7. ทรงมีความรู้กว้างขวาง ละเอียดลึกซึ้งเข้าใจความหมายภาษาชนิดต่าง ๆ สามารถ อธิบายความหมายได้
8. ทรงเป็นผู้ฉลาดมีปัญญา

คุณสมบัติ 8 ประการ ที่พระเจ้ามหาวิชิตรทรงมีนี้ ทำให้บ้านเมืองรุ่งเรืองได้เพราะ พระองค์ทรงปกครองแผ่นดิน โดยอาศัยพระปัญญาและการศึกษาเป็นสำคัญ นอกจากนี้พระองค์ยัง ทรงมีข้าราชการบริวาร ที่มีคุณสมบัติของพรหมณ์บุโรหิตที่ดี 4 ประการ คือ

1. เป็นอุกโตสุชาติ ทั้งฝ่ายพระมารดาและพระบิดา มีกรรมเป็นที่ปฏิสนธิหมดจดดี ตลอดเจ็ดชั่วบรรพบุรุษ ไม่มีใครจะคัดค้านติเตียน ด้วยอ้างถึงชาติกำเนิดได้

2. เป็นผู้คงแก่เรียน ทรงจำมนต์ รุ้จบไตรเภท พร้อมทั้งคัมภีร์นิฆนพคัมภีร์เกตุกะ พร้อมทั้งประเภทอักษร มีคัมภีร์อิติहाสเป็นที่ 5 เป็นผู้เข้าใจตัวบทเป็นผู้เข้าใจไวยากรณ์ ชำนาญใน คัมภีร์โลกายตะและมหาปฐีสลักษณะ

3. เป็นผู้มีศีล มีศีลจำเรียมั่นคง

4. เป็นบัณฑิต เยียบแหลม มีปัญญาเป็นที่ 1 หรือที่ 2 ของพวกปฐีกาหผู้รับการ บูชาด้วยกัน

คุณสมบัติข้าราชการที่ดีของพระเจ้ามหาวิชิตรราชทั้ง 4 ประการ โดยสรุปได้แก่

1. ความเป็นผู้มีชาติตระกูลดี

2. ความเป็นผู้มีการศึกษาสูง ชำนาญในหน้าที่ของตน

3. ความเป็นผู้มีศีล

4. ความเป็นผู้ฉลาดมีปัญญามาก

คุณสมบัติ 4 ประการ ของพรหมณ์บุโรหิต ซึ่งเป็นที่ปรึกษาทางการเมืองการปกครอง ต่อพระเจ้ามหาวิชิตร อันนับเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่ส่งผลต่อการถวายคำแนะนำที่ก่อคุณประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง จากที่ยกตัวอย่างมานี้จะเห็นได้ว่าลักษณะของผู้ที่จะเป็นผู้ปกครองนั้นย่อมมี ความสำคัญยิ่งเช่นเดียวกันกับพฤติกรรมที่แสดงออกมาภายนอก เพราะฉะนั้น ผู้ปกครองจึงจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องมีความสมบูรณ์ทั้งภายใน คือ จิตใจ และคุณธรรม ส่วนคุณสมบัติภายนอก คือ ความรู้ ความสามารถ และผู้ให้การสนับสนุน เป็นต้น

สรุปการบูรณาการหลักพุทธบริหารการศึกษาสู่ความเป็นเลิศเป็นการนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวมซึ่งเป็นการนำหลักพุทธธรรมได้แก่หลักปาปนิกรรม 3 และหลักพรหมวิหาร 4 ในพุทธศาสนามารวมเข้ากับหลักการบริหารการศึกษาโดยนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารทั้ง 4 ด้านได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและการบริหารงานทั่วไปเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นเลิศในทุกๆ ด้านในยุคไทยแลนด์ 4.0

เอกสารอ้างอิง

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

ก. หนังสือ :

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์. 2545.

จุมพล สวัสดิ์ยากร. หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ. 2542.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. จริยธรรมของเยาวชนไทย: รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร:พิมพ์ลักษณ์. 2520.

ธีระรัตน์ กิจจาร์ักษ์. คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2542.

ปราชาญา กล้าผจญ และ สมศักดิ์ คงเที่ยง. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์. 2545.

พนัส หันนาคินทร์. ประสบการณ์ในการบริหารบุคลากร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย. 2542.

- พระธรรมโกศาจารย์ ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.9. Ph.D.. พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2549.
- . วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2553.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ว.วชิรเมธี. คนสำเร็จงานสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน. 2550.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2537.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิและวิบูลย์ โตวณะบุตร. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. อ่างแล้ว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. 2546.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. 2546.
- วิโรจน์ สารัตนะ. การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ. 2545.
- วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี. “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสิ่งสะอาด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2550.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์. 2542. หน้า 21.
- สมยศ นาวิการ. การบริหารเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ. 2544.
- กาญจนา นาคสกุล. คลังความรู้ใน www.royin.go.th2th/knowledge/detail.pnp?ID=56 เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม 2557.
- Holt. D.H. Management principles and practices. New Jersey : Neglewood Cliff : Prentice – Hall. 1993.
- Wagner. J.A.. & Hollembeek. J.R. Management of organization behavior. New Jersey : Prentice – Hall. 1995.

พระพุทธเจ้าและลัทธิธรรมตามคติพระสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทย
The Buddha and the Dhamma. According to the motto,
monks denominations in Thailand.

ดร.สุริยา แสงอินตา

สำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 14

Dr.Suriya Sanginta

Office of the General Buddhist Education Area 14

Corresponding Author E-mail: drsuriyasanginta@gmail.com

(Received : 2 November 2023 ; Edit : 20 November 2023; accepted : 28 November 2023)

บทคัดย่อ

ลัทธิธรรมของพุทธศาสนายาน อนัมนิกายถ้ากล่าวกันแล้วมีลักษณะเหมือนของเถรวาท แต่คนละภาษาเท่านั้นเองความหมายมีลักษณะเหมือนกันแทบทุกอย่าง อาจจะมีบ้างที่แตกต่างเพราะเป็นไปตามสภาพของสังคม นั้น ๆ ด้วย เพราะการมีพระพุทธเจ้าองค์เดียวกันจึงทำให้แทบทุกอย่างเหมือนกัน ต่างกันตรงคติที่ยึดถือตามครูบาอาจารย์สืบต่อกันมาเท่านั้นเอง เช่นการมีประวัติของพระพุทธเจ้า การประสูติ ตรัสรู้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการปรินิพพานพร้อมมีลัทธิธรรมเบื้องต้นที่ศึกษาและเข้าใจในเบื้องต้นเหมือนกัน เช่น มีพรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4 เป็นต้น

ส่วนคติของมหายานนั้นเน้นไปที่พระโพธิสัตว์เป็นส่วนใหญ่ หนังสือเล่มนี้ขอกกล่าวถึงเพียงพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ ซึ่งเป็นโพธิสัตว์ที่ได้ตั้งปณิธาน ไว้ว่า “จะโปรดเวไนยสัตว์ให้หมดจากบาปทุกภพทุกชาติก่อนแล้วจึงค่อยเข้าสู่แดนพระนิพพานเป็นพระพุทธเจ้า” พระองค์ทรงมีพระเมตตาอันยิ่งใหญ่ต่อเวไนยสัตว์ทุกหลาย ไม่ว่าจะอยู่ในโลกมนุษย์ อยู่ในนรกอเวจี ท่านก็เสด็จไปโปรดทุกที่ ในเรื่องของลัทธิธรรมของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ยังไม่ได้ปรากฏชัด แต่พอสรุปได้โดยนัยว่า ความเมตตากรุณา ความเสียสละ การบริจาคทำบุญ การอดทน เหล่านี้เป็นต้น ทรงสั่งสอนให้เวไนยสัตว์ลดละ เลิกจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ให้สร้างแต่กุศล ผลบุญจะได้ช่วยนำส่งในแดนสุขาวดีต่อไป

บทสวดมนต์ที่ควรตระหนักเป็นเบื้องต้นอยู่เสมอในฝ่ายพระสงฆ์อนัมนิกายนั้น เพื่อเป็นการรักษาไม่ให้สูญหายไป เช่น คำอาราธนาศีล, อาราธนาธรรม, อาราธนาพระปริต เป็นต้น และศีล 5, ศีล 10 ควรที่จะศึกษาไว้ให้ชัดเจน

คำสำคัญ : The Buddha, Dhamma, Anamnikaya

Abstract

The principles of Mahayana Buddhism Anamnikaya (of a knife) if said it looks like of Theravada Buddhism. But each language's meaning is similar in almost everything. There may be some difference, because according to the condition of the society. It. Because of having the same Buddha makes almost everything too. Attitude difference based on teacher passed on it. Such as having a history of Buddha, the birth, enlightenment, the spread of Buddhism. Nirvana principle and with a preliminary study and understand the basic same, such as 4 holy abidings; sublime states of mind, Four Sublime States of Mind, Basis of Power and Potency

The motto of the Great Vehicle is focused on to the roaming is the most of this book is just to mention the n-a tonic for expecting mothers enlightenment animals which is that is the commitment that “will please the fold, from all the sins of every nation and then to the grave, Nibbana is the Buddha.” He have mercy upon a great the fold all the more whether they are in the human world in hell pit you went to please anywhere in the title of the principle of the n-a tonic for expecting mothers that is not yet evident, but the summary. implied that the Good Samaritan sacrifice, the donation

ceremony to bear, etc. These he teach, the fold down at the end of the defilements, all to create the charity but the good deeds will help bring the sender in the Elysian fields.

Prayer that should be aware of is the Introduction is always up in the Buddhist monks in the forest is to maintain the missing such as the word aggregates (khandhas) going hibernate, aggregates (khandhas) going doctrine, aggregates (khandhas) going the default, etc. and hibernate 5, morality. 10 should be subject to clear.

Keywords : Good Friend, Good Communication.

บทนำ

พระสงฆ์อนัมนิกาย เป็นพระสงฆ์อนัมนิกายหนึ่งที่มีอยู่ในประเทศไทย เป็นพุทธศาสนิกชนฝ่ายอนัมนิกาย ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในรัชกาลที่ 5 มีวัตรปฏิบัติไม่แตกต่างจากพระสงฆ์พุทธศาสนาทั่วไป และมีพระพุทธเจ้า นามว่า โคตมะ เช่นเดียวกับพุทธศาสนาหินยาน หรือเถรวาท ขอยกประวัติความเป็นมาของพระพุทธเจ้า ตามคติพระสงฆ์อนัมนิกาย พอสังเขป ดังนี้

การเสด็จอุบัติขึ้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เสด็จอุบัติขึ้นในชนชั้นอริยกะ ในมัชฌิมชนบท (ญวนเรียกว่า กรุงเกว๊ก) ชมพูทวีป แคว้นสักกะ ในตระกูลกษัตริย์ ศากยวงศ์ โดยพระโคตมว่า โคตมะ ในกรุงกบิลพัสดุ์ (ญวนเรียกว่า กรุง กี้รา เกว๊ก) เป็นโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ (ญวนเรียกว่า พระเจ้าดินฝางเยือง) และพระมารดา พระนามว่า พระนางสิริมหามายา (ญวนเรียกว่า มายาญเยิง)

การประสูติ

พระองค์ประสูติในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ตรงกับวันวิสาขบูชาปุณณมี ก่อนพุทธศก 80 ปี ที่ป่าลุมพินีวัน (ญวนเรียกว่าป่า ยัมตันเยิน) (บาราซ้า คือป่าไม้รัง) นั่นเอง ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์ กับ กรุงเทวทหะ (ปีไหนที่ตรงกับวันนี้ จะเป็นปีที่พระสงฆ์อนัมนิกายถึงกาลเข้าพรรษา)

ขนานพระนาม

พระเจ้าดินฝางเยือง (สุทโธทนะ) ผู้เป็นบิดา ได้ประชุมพราหมณ์ และขนานพระนามราชกุมารว่า เต็กคาคดา ไท้ต้อ (สิทธัตถะราชกุมาร)

ทรงดำรงอยู่ในเพศบราฮ์มา

พระองค์ทรงอยู่ในเพศบราฮ์มาสมบัติ เป็นเวลา 29 ปี กล่าวคือ เมื่อพระชันษาได้ 16 ปี พระเจ้าดินฝางเยือง (สุทโธทนะ) ได้ทรงขอพระนางยโสธรา (ญวนเรียกว่า ยายุด้ารา) ซึ่งเป็นพระธิดาของพระเจ้าสุปะพุทธะแห่งกรุงเทวทหะ โดยมีพระราชโอรสหนึ่งองค์พระนามว่า ราโห้วรา (ราหุล) นับแต่การที่มีพระชายาและพระโอรสรวมเวลา 13 ปี จึงได้เสด็จออกผนวช

(***) คัมภีร์ของญวน ได้กล่าวว่า พระองค์อยู่ในเพศบราฮ์มาสมบัติ 19 ปี คือเมื่อชันษาได้ 16 ปี พระราชบิดาขอพระนางพิมพาให้ และนับจากที่มีพระชายาและพระโอรสมาได้ 3 ปี จึงเสด็จออกผนวช)

การตรัสรู้

นับแต่ได้ทรงผนวชไป 6 ปี (ญวนว่า หลุกเนียนโขหัน) ล่วงแล้ว จึงได้ตรัสรู้อนุตระสัมมาสัมโพธิญาณ (ญวนเรียกว่า พระอาโหนวดาราตามเหยี่ยวตามโบ้เต้) ซึ่งตรงกับวันวิสาขบูชาปุณณมี ก่อนพุทธศก 45 ปี ในระหว่างนี้พระองค์ก็ทรงบำเพ็ญความเพียรสืบต่อไปเรื่อย ๆ สถานที่พระองค์ได้ตรัสรู้ ที่ใต้ต้นศรีมหาโพธิ์ (ญวนเรียกว่า โบ้เต้ถ่อ) ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา (ญวนเรียกว่า บัดเต้ห่า) ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม (ญวนเรียกว่า ย่ายาท่าน) แคว้นมคธ

การประดิษฐานพระพุทธศาสนา

ทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาลงในกรุงราชคฤห์ (ญวนเรียกว่า ลาเหยียดเกว๊ก) แคว้นมคธก่อนเพราะเหตุว่ามคธชนบท เป็นประเทศใหญ่และสมบูรณ์ เป็นที่ตั้งของสำนักครูเจ้าลัทธิ ต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงของศาสนาพราหมณ์ และพระองค์ทรงเห็นว่าถ้าประดิษฐานพระพุทธศาสนาไว้ที่มคธแล้วจะสามารถเผยแผ่ไปสู่แคว้นอื่น ๆ ได้ง่าย จึงได้เลือกมคธเป็นต้นกำหนดพระพุทธศาสนา

ประกาศพระพุทธศาสนา ถึง ปรีนิพพาน

พระพุทธองค์ทรงประกาศพระพุทธศาสนา ทั้งแว่นมคธ รวมถึงแว่นไกล้เคียง ทั้งชมพูทวีป เป็นระยะเวลา 45 ปี แล้วพระพุทธองค์ทรงปลงมาสู่สวรรคต (ญวนเรียกว่า บ้าตหนากบ่าง) คือการปรินิพพานนั่นเอง และตรงกับวันวิสาขปุณณมีบูชา เพ็ญเดือนหก ก่อนพุทธศก 1 ปี ที่กรุงกุสินารา แขวงมัลละชนบท ป่าไม้รัง (ญวนเรียกว่า ไกวทันทาน) จำพวกมัลละกษัตริย์เป็นเจ้าภาพจัดการถวายพระเพลิงพระศพ ณ มกุฏพันธเจดีย์ พระธาตุคือ อัฐิของพระพุทธเจ้าได้ทรงแบ่งให้แก่พวกกษัตริย์ที่มาจากแว่นต่าง ๆ ด้วยความเสมอภาพสามัคคีธรรม โดยมีโศภนพราหมณ์เป็นผู้จัดแบ่ง เป็นอันเรียบร้อย และพระมหากษัตริย์แต่ละเมือง ได้นำไปสักการะประดิษฐานไว้พระเจดีย์ที่ตนสร้างขึ้นมาต่อไป

สังเขปสถาน 4 ตำบล ที่ควรจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนี้

สถานที่พระบรมศาสดาประสูติ (ญวนเรียก ชัน)

สถานที่พระองค์ตรัสรู้ (ญวนเรียก ตักดาว)

สถานที่พระองค์แสดงธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร ปฐมเทศนา (ญวนเรียก เขียดฟาบ)

สถานที่พระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน (ญวนเรียกว่า หยอบหนากบ่าง)

ผู้เขียนจะขอยกหลักธรรมส่วนหนึ่งที่พระสงฆ์อนันนิกาย ใช้เทศนาสั่งสอน ดังนี้

หลักธรรมตามบ่าว (รัตนะ 3 อย่าง) คือ

เฟิก คือพระพุทธ (ผู้สอนให้ประชุมชนประพฤติกอบด้วยกายวาจาใจ ตามพระธรรมวินัยที่เรียกว่าพระศาสนาชื่อ พระพุทธเจ้า)

ฟาบ คือพระธรรม (คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้ชื่อว่า พระธรรม)

ตัง คือพระสงฆ์ (บรรพชิตที่นำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย เรียกว่าพระสงฆ์)

คุณของพระรัตนะ มี 3 ประการ คือ

พระพุทธเจ้า รู้ดีรู้ชอบด้วยพระองค์เองก่อนแล้ว ทรงสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตาม

พระธรรม ย่อมรักษาผู้ปฏิบัติ ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว

พระสงฆ์ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วสอนให้ผู้อื่นปฏิบัติตามด้วย

บุญกิริยาวัตถุ 3 อย่าง คือ

สิ่งที่เป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ มี 3 อย่าง

โใบ้ คือ ทานมัย บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน

กรี้ย้าย คือ ศีลมัย บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล

เทียนดิน คือ ภวานามัย บุญสำเร็จด้วยการเจริญภวานา

ต่อบิเหยฉา คือ พรหมวิหาร 4

ต้อ คือ เมตตา ความรักใคร่ปรารถนาจะให้เป็นผู้สุข

ปี คือ กรุณา ความสงสารคิดจะช่วยให้พ้นทุกข์

เหย คือ มุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี

ฉา คือ อุเบกขา ความวางเฉยไม่ตีใจไม่เสียใจ เมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ สี่ อย่างนี้เป็นที่อยู่ของ

ผู้ใหญ่

ตั๋ยอ้อตัก คือ อิทธิบาท 4

หยุกอ้อตัก คือ ฉันทะ ความอยากในสิ่งที่ชอบธรรม

เหนียมอ้อตัก คือ จิตตะ ความระลึกในสิ่งที่ชอบธรรม

ตั้งอ้อตัก คือ วิริยะ ความเพียรในสิ่งที่ชอบธรรม

แหวอ้อตัก คือ วิมังสา ปัญญาอรอบรู้ในสิ่งที่ชอบธรรม

บ้ำตจันต้าว คือ มรรค 8

1. จันเกียน (สัมมาทิฐิ) คือ ความเห็นชอบ

2. จันต้อ (สัมมาสังกัปปะ) คือ ความดำริชอบ

3. จันหือ (สัมมาวาจา) คือ เจรจาชอบ

4. จันเหงียบ (สัมมากัมมันตะ) คือ การงานชอบ

5. จันดินเต็ง (สัมมาวายามะ) คือ เพียรชอบ
6. จันดิน (สัมมาสมาธิ) คือ ตั้งใจชอบ
7. จันเหนียม (สัมมาสติ) คือ ระลึกชอบ
8. จันหม่าง (สัมมาอาชีวะ) คือ เลี้ยงชีพชอบ

ถือเบญจศีล คือ กุศลกรรมบถ 10

เทจตาม คือ กายกรรม มี 3 อย่าง

- เบ็กซักขัน (ปาณาติปาตา) คือ ไม่ฆ่าสัตว์ (พองขันเหยียบ คือ ปล่อยสัตว์)
- เบ็กโทวด้าว (อทินนาทานา) คือ ไม่ลักฉ้อถือเอาของผู้อื่น (ที่ถักเหยียบ คือ สละทรัพย์บริจาคทาน)
- เบ็กตั้ยอม (กาเมสุมิจฉา) คือ ไม่ประพฤติผิดในกาม (ผ่านหันเหยียบ คือ กริยาเรียบร้อย)

โวทือ คือ วจีกรรม มี 4 อย่าง

- เบ็กหยองหือ (มุสาวาทา) คือ ไม่พูดเท็จ (เหยียดเถิกหือ คือ กล่าววาจาตรงตามความเป็นจริง)
- เบ็กอ้อหือ (ปิสุณายะ) คือ ไม่พูดส่อเสียด (เจ็กกริก คือ พูดตามที่รู้เท่าที่เห็นไม่พูดเรื่องของคนอื่น)
- เบ็กเหลืองเถียด (มรุตสาเย) คือ ไม่พูดคำหยาบ (วักลัน คือ กล่าวคำอ่อนหวาน)
- เบ็กอ้อกหมา (สัมผัปปลาปา) คือ ไม่พูดเพ้อเจ้อ (เหยียงเหยียง คือ กล่าววาจาเรียบร้อย)

อ้อม คือ มโนกรรม มี 3 อย่าง

- เบ็กทาม (อภิชณา) คือ ไม่โลภอยากได้ของเขา (เบ็กตั้นกว้าง คือ สติพิจารณาอันเป็นของบริสุทธิ์)
- เบ็กเซ็ง (อพยบาท) คือ ไม่โกรธพยาบาทปองร้ายเขา (ต้อบีกกว้าง คือ สติพิจารณาเป็นอารมณ์อยู่ใน

เมตตากุณณา)

เบ็กต้าเกี้ยน (สัมมาทิฐิ) คือ เห็นชอบตามครองธรรม (เยินเยียน คือ สติพิจารณาเป็นอารมณ์ว่าเป็นนิสัยกรรม 10 อย่างนี้ เป็นทางบุญควรดำเนินตลอดไปตราบนิรันดร์)

หลักธรรมของพระสงฆ์อนันนิกายที่ได้เล่าเรียนศึกษากันมา และนำไปปฏิบัติ สั่งสอนสาธุชนได้ปฏิบัติตาม มาพอเป็นสังเขป ถ้ากล่าวถึงหลักธรรมกันจริงยังมีอีกมากมายนัก และเป็นเรื่องของจิตใจเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น หลักธรรมของพุทธศาสนาหายานกับเถรวาทจะมีลักษณะไม่แตกต่างกันเลย จะแตกต่างกันตรงที่แต่ละคนนำไปตีความและปฏิบัติกันเท่านั้นเอง สิ่งที่สำคัญที่สุดของหลักธรรม คือ สอนให้คนเป็นคนดี ไม่ทำชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส

ประวัติพระกษัตริศรภโทธิสัตว์

พระสงฆ์อนันนิกาย เป็นพระสงฆ์ที่นับถือพุทธศาสนาหายาน และได้รับอารยธรรมจากประเทศจีนมานับพันปี ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ทางศาสนา ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา เหล่านี้ล้วนได้รับจากจีนแทบทั้งสิ้น และไม่ว่าพระสงฆ์จะจาริกไปแสวงบุญที่ไหนก็ตาม ก็จะนำหลักธรรม ทางศาสนา ศาสนพิธี พระโทธิสัตว์ ที่ตนนับถือไปด้วย และต่อไปนี้จะขอล่าวถึงเรื่องราวของพระโทธิสัตว์ที่พระสงฆ์อนันนิกายในประเทศไทยได้เคารพนับถือ และในแต่ละวัดของพระสงฆ์อนันนิกายจะมีรูปปั้นของพระโทธิสัตว์พระองค์นี้อยู่ด้วยเสมอ นั่นก็คือ พระกษัตริศรภโทธิสัตว์

เรื่องราวของพระกษัตริศรภโทธิสัตว์ ขออ้างอิงจาก หนังสือพระกษัตริศรภโทธิสัตว์มูลปณิธานสูตร ของ อ.โจวชิง ฟัง แพล และ “รัศมีธรรม” เรียบเรียง ดังมีใจความว่า

“พระพุทธองค์ได้ทรงมีอรรธาธิบายแก่ พระมัญชุศรีโทธิสัตว์ว่า “หากถือเอา ต้นไม้ ใบหญ้า กรวด หิน แม้แต่เศษผงละอองธุลี ตลอดจนทุกสรรพสิ่งในมหานันตจักรวาลนี้ทั้งหมด โดยเปรียบเอาแต่ละอย่างเป็นแม่น้ำคงคา สายหนึ่งและเม็ดทรายเม็ดหนึ่งในแม่น้ำนั้น คือ โลกนี้ และเศษเสี้ยวของละอองธุลีในโลกนั้น ๆ คือ เพทภัยและเคราะห์กรรมหนึ่งอย่างของสรรพสัตว์ แล้วละก็...กุศลปัดดาทานที่พระกษัตริศรภโทธิสัตว์ได้โปรดแผ่ให้แก่สัตว์ทั้ง 6 เหล่าคือ เทวดา มนุษย์ อสูร เปรต เตรัจฉานและสัตว์ในนรกแล้วนั้น ยังมีมีจำนวนมากกว่าเพทภัยและบาปเคราะห์ของสรรพสัตว์ถึงหมื่นแสนเท่าทวีคูณเสียอีก

ตลอดสองไขกับนับไม่ถ้วนมาแล้วที่พระโทธิสัตว์กษัตริศรภโทธิสัตว์ผู้ทรงคุณธรรมเมตตา ได้ปฏิบัติช่วยเหลือโปรดสัตว์ทั้ง 6 เหล่า ทั้งเทศนาสั่งสอนให้รู้สึกสำนึกในบาปกรรมทั้งหลาย อันจักส่งผลให้กลับมาสวามิภักดิ์ผู้ที่กระทำ อีกทั้งยังแนะนำสรรพสัตว์เหล่านั้นให้ประกอบกุศลกรรมอันเป็นที่พึง เพื่อจะได้พ้นจากนรกไปสู่สุคติ กระทั่งนำทางให้พวกเขาได้บรรลุมรรคผลแล้ว ก็มีจำนวนมากมายอเนกอนันต์ โดยลำดับมา”

“มาตรแม้นว่าในอนาคตกาลหากมีสาธุชนชายหญิงผู้ใดตั้งมั่นอยู่ในคุณความดี เพียงแต่ได้เอ่ยนามของพระกษัตริศรภโทธิสัตว์ด้วยจิตศรัทธาอันบริสุทธิ์ ได้กราบไหว้สักการบูชาด้วยรูป ประทีป ดอกไม้ เครื่องหอม ต่อบูชาหรือ

อรุปลักษณ์ของท่าน บุคคลผู้นั้นเมื่อละสังขารจากโลกมนุษย์ก็จะได้ไปจุติในสุคติภพ อยู่สบายทิพย์สุข 100 ชาติ และจะไม่มีวันตกลงสู่นรกอเวจีแน่นอน”

“ในอดีตกาลล่วงมาแล้ว ปางก่อนพระกษัตริศรภโพรหัสต์ได้เคยเกิดเป็นบุตรชายคนโตของคฤหบดี ผู้มีศักดิ์เป็นสมัยของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า “ชื่อจ้อเฟิ่นซิ่นจี้จู้พันสิงยูไล” เมื่อบุตรชายของเศรษฐีได้เห็นพระพักตร์ของพระพุทธองค์ อันเจริญด้วยอสังการบารมี จิตก็บังเกิดความปีติยินดีเคารพเลื่อมใสจึงได้กราบทูลถามพระองค์ว่า “ข้าแต่พระมหามุนีผู้ประเสริฐพระองค์ได้ทรงตั้งปณิธานอันใดไว้หรือ จึงมีพระรูปโฉมที่งดงามสมบูรณ์เช่นนี้?” พระพุทธองค์ได้ตรัสตอบว่า “ดูก่อนกุลบุตร...การปรารถนาที่จะได้บุคลิกลักษณะอันเป็นอุดมมงคลเช่นนี้ บุคคลผู้นั้นจะต้องทำการโปรดเวไนยสัตว์ทั้งหลายที่ตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ นับตั้งแต่อดีตกาลมาโดยตลอด เมื่อนั้นจึงได้บรรลุความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ”

ด้วยเหตุนี้แล กุลบุตรผู้นั้นจึงได้ตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่เพื่อที่จะได้โปรดสรรพสัตว์ในไตรภพให้หลุดพ้นจากวิฎฐสงสารโดยคุณเขาลง ณ เบื้องพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าในอดีต แล้วตั้งสัตยาธิษฐานว่า “ข้าพเจ้าจะต้องโปรดสรรพสัตว์ทั้งหลายให้หลุดพ้นจากห้วงทะเลทุกข์ให้หมดสิ้น จึงจะขอบรรลุสู่พุทธภูมิ หากมั่นนรกอเวจียังไม่ว่างเว้นจากเวไนยสัตว์ข้าพเจ้าก็ไม่ขอสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า”

ตราบจนกระทั่งบัดนี้เวลาได้ผ่านไปนับหมื่นล้านโกฏิปีแล้ว เพื่อจะอุทิศช่วยเหลือเวไนยสัตว์ทั้งหลาย พระกษัตริศรภโพรหัสต์ซึ่งก็คือบุตรชายคฤหบดี ในกาลนั้น จึงยังคงดำรงอยู่ในโพธิสัตว์ภูมิและปฏิบัติตามปณิธานที่ตั้งไว้เป็นจริยกิจเสมอ โดยไม่ยอมเข้าสู่แดนนิพพาน”

เรื่องราวของพระกษัตริศรภโพรหัสต์ยังมีอีกมากมาย นี่ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งเท่านั้นที่อดีตชาติของพระกษัตริศรภโพรหัสต์ได้เกิดเป็นกุลบุตรนั้น แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด พระกษัตริศรภโพรหัสต์ ท่านทรงมีมหาเมตตาที่ยิ่งใหญ่เหลือเกินที่อดทนโปรดสัตว์ตราบนิรันดร์ จนกว่าคนบาปจะหมดจากโลกมนุษย์

มหานามแห่งพระพุทธเจ้าในอดีต

พระนามของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ มีอยู่หลายพระองค์ มากจึงขอยกตัวอย่างบางพระองค์เท่านั้น ดังในหนังสือพระกษัตริศรภโพรหัสต์มูลปณิธานสูตร ของ อ.โจว ชิง ฟัง แพล และ “รัศมีธรรม” เรียบเรียง ดังมีใจความว่า

“พระกษัตริศรภโพรหัสต์ได้กราบทูลพระพุทธเจ้าขออนุญาตในการพรรณนาถึงพุทธานุภาพอันยิ่งใหญ่ในท่ามกลางที่ประชุม อยู่บนสวรรค์ชั้นที่ 2 ชื่อว่า “ดาวดึงส์” ดังนี้

พระตัมหังกรพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม ก็จะพ้นจากบาปเคราะห์ที่ทั้งปวงไปตลอดระยะเวลาถึง 40 กัลป์

พระเมธังกรพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลนั้นผู้ก็จะเข้าสู่กระแสธารแห่งสังฆธรรมตลอดชั่วนิรันดร์

พระสรณังกรพระพุทธเจ้าในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลนั้นก็จะไปจุติบนสวรรค์เป็นเวลา 1,000 ชาติ

พระทีปังกรพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลนั้นก็จะได้รับการประทานพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุกพระองค์ในทั่วสากลพิภพ

พระโกณฑัญญะพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลผู้นั้นจะได้บรรลุถึงพระอนุตตรสัมโพธิญาณโดยเร็ว

พระมังคละพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลผู้นั้นจะได้เกิดเป็นมนุษย์ที่มากด้วยบุญญาบารมี จะไม่มีวันล่วงลงสู่อบายภูมิเลย

พระสมณะพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลผู้นั้นจะได้ไปจุติในแดนสุขาวดีอยู่สบายทิพย์สุขชั่วกาลนาน

พระเวตตะพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลผู้นั้นอีกไม่นานก็จะสามารถบรรลุมรรคผลสำเร็จอรหันต์

พระโสภิตะพระพุทธเจ้าในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลผู้นั้นก็จะหลุดพ้นจากสังสารวัฏโดยสิ้นเชิง

พระอโนมทัสสีพระพุทธเจ้า ในกาลนั้นหากบุคคลใดได้ยืมพระนามของพระองค์แล้ว บังเกิดจิตศรัทธาหันมาปฏิบัติธรรม บุคคลผู้นั้นก็จะมีโอกาสดับฟังพระธรรมเทศนาจากพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ในมหานันต์จักรวาล

ตลอดเวลาที่ผ่านมา ได้มีพระพุทธรูปประดิษฐานอีกหลายพระองค์สืบมา คือ พระปฐมะพุทธรูป พระนารายณ์
พุทธรูป พระปฐมมฤตตะพุทธรูป พระสุเมธะพุทธรูป พระสุชาติพุทธรูป พระอรรถทัสสีพุทธรูป พระธรรมทัสสี
พุทธรูป พระสิริทัตตะพุทธรูป พระติสสะพุทธรูป พระปัสสะพุทธรูป พระวิปัสสีพุทธรูป พระสิขีพุทธรูป พระเวสสุ
พุทธรูป พระกฤษณะพุทธรูป พระโกนาคมพุทธรูป พระกัศปะพุทธรูป ปรากฏพระพุทธรูปที่ประดิษฐานได้ลุล่วงสมัย “พระโคต
มะพุทธรูป” พระองค์ผู้ประเสริฐแห่งหมู่ศากยราช

พระโคตมะพุทธรูป

เมื่อเวไนยสัตว์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเมื่อกำลังจะสิ้นใจ หากมีคนหนึ่งในบ้าน ได้สวดภาวนาพระนาม
ของพระพุทธรูปทั้งหลายแทน เมื่อบุคคลนั้นตายไปก็จะได้รับการผ่อนผันโทษทัณฑ์ในนรก ถ้าบุคคลนั้นทำอนันตริยกรรม
5 สถาน เป็นการตกรอกอเวจี แต่การสวดภาวนานั้นจะทำให้โทษทัณฑ์นั้น ๆ ทุเลาเบาบางลงได้

เช่นนี้แล้วจะกล่าวไปใย ถึงผู้ที่ได้ภาวนาบริกรรมพระนามของพระพุทธรูปด้วยตัวเอง มหากุศลที่มีอาจ
ประมาณได้ย่อมจะบังเกิดแก่บุคคลผู้นั้นอย่างแน่นอน”

หลักธรรมของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์

เมื่อกล่าวถึงหลักธรรมที่ชัดเจนของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์แล้วจะไม่ปรากฏชัดเจนนัก แต่จะมีลักษณะเป็น
เรื่องราวหรือเหตุการณ์แล้วนำไปสั่งสอน พอจะสรุปได้ดังนี้

1. ความเมตตา
2. ความกรุณา
3. ความเสียสละ
4. ความมีศีลจรรยา
5. การภาวนา
6. กตัญญูกตเวที
7. บริจาคทาน (ทำบุญ)
8. ความตั้งใจ
9. การทำความดี
10. จิตใจมั่นคงแน่วแน่ มีปณิธานที่มั่นคง

เมื่อสรุปแล้ว เป็นหลักธรรมที่บุคคลทั่วไปควรนำไปปฏิบัติได้จริง และเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนใน
ชีวิตประจำวันของคนแต่ละคนด้วยซ้ำไป ดังคำว่า ทำดี-ดี , ทำชั่ว-ชั่ว แน่นนอน เมื่อทำบาป-บาป, เมื่อทำบุญ-บุญ แน่นนอน
เช่นเดียวกัน ดังนั้นการเป็นคนดี หรือคนชั่ว เราเป็นผู้กำหนด เท่านั้น

คำอาราธนาศีล 5

พระสงฆ์อนันนิกายในประเทศไทย ได้ยึดแนวทางในการปฏิบัติตามแบบพิธีกรรมของศาสนาตนไว้เช่นเดิม
เมื่อก่อนจะเริ่มพิธีสงฆ์อะไรต่าง ๆ ก็ตาม จำเป็นจะต้องให้สัพบุรุษทนายทนายกาได้มาประชุมพร้อมกันในพระอุโบสถ จุด
ธูปเทียนทำการสักการะพระรัตนตรัยก่อน แล้วกล่าวคำอาราธนาศีล 5 ดังต่อไปนี้

ในอดีตกล่าวว่า กิณดาตีกียกตำเหนียม เเต่ต้อจั่งกิมกีนดาตีกียก ยี้เกี้ยนหญ่เยี้ยหว่าเถื่อง เหวียนดาตีกียก
งาดากหญ่เยี้ยหว่าเถื่อง หงาอิดดาตีกียก ตักถ่อเผือกก้าเยี้ย ต้อเหม็งโก

ดาตีกีนดาตีกียกตำเหนียม หงาเตต้อจั่งกิมกีนดาตีกียก ยี้เกี้ยนหญ่เยี้ยหว่าเถื่อง เหวียนดาตีกียก งาดาก
หญ่เยี้ยหว่าเถื่อง หงาอิดดาตีกียก ตักถ่อเผือกก้าเยี้ย ต้อเหม็งโก

ตามกีนดาตีกียกตำเหนียม หงาเตต้อจั่งกิมกีนดาตีกียก ยี้เกี้ยนหญ่เยี้ยหว่าเถื่อง เหวียนดาตีกียก งาดาก
หญ่เยี้ยหว่าเถื่อง หงาอิดดาตีกียก ตักถ่อเผือกก้าเยี้ย ต้อเหม็งโก

ในปัจจุบันกล่าวว่า

1. กุงกีน ดาตีกียกต้อมเหนียม หงาเตต้อจั่งกิมกีนดาตีกียก หย่หงาเกี้ยนหญ่เยี้ย หงา อิดดาตีกียก ตักถ่อ
เผือกก้อมย่าย ต้อเหม็งโก

2. ดาตีกีน ดาตีกียกต้อมเหนียม หงาเตต้อจั่งกิมกีนดาตีกียก หย่หงาเกี้ยนหญ่เยี้ย หงาอิดดาตีกียก ตักถ่อ
เผือกก้อมย่าย ต้อเหม็งโก

3. ตามกีน ดาตีกียกต้อมเหนียม หงาเตต้อจั่งกิมกีนดาตีกียก หย่หงาเกี้ยนหญ่เยี้ย หงาอิดดาตีกียก ตักถ่อ
เผือกก้อมย่าย ต้อเหม็งโก

คำแปลคำอาราธนาศีล 5

ขอท่านผู้มีธรรมอันประเสริฐ ข้าพเจ้าทั้งหลายขออาราธนา ท่านผู้มีธรรมอันประเสริฐ จงเป็นอาจารย์ศีล 5
แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ข้าพเจ้าทั้งหลายขอขัตติยธรรมท่านเป็นที่พึ่งแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย จงแนะนำสั่งสอนข้าพเจ้าทั้งหลายให้
ปฏิบัติอยู่ในศีล 5 ประการนี้ โดยเคร่งครัดตลอดชั่วกาลนาน

ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงศีล 5 ของคฤหัสถ์ ที่ถือเป็นข้อควรเว้นจากสิ่งที่ไม่ดีไม่งามของคฤหัสถ์ที่ควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกล และจะกล่าวถึง ศีล 10 ซึ่งเป็นของสามเณรฝ่ายอนันนิกายด้วย ที่สามเณรควรรู้และนำไปตั้งมั่นอยู่พร้อมระลึกถึงอยู่เสมอ

ศีล 5 (เบญจศีล)

1. ญิกเขยิกเบ็กซัซัน ถีเฝ็กก้อมยัยหงากิมถ่อกรี้ แปลว่า เว้นจากการฆ่าสัตว์
2. หลูเอียกเบ็กโทวต้าว ถีเฝ็กก้อมยัยหงากิมถ่อกรี้ แปลว่า เว้นจากการลักขโมย
3. ตามเอียกเบ็กต้าย้อม ถีเฝ็กก้อมยัยหงากิมถ่อกรี้ แปลว่า เว้นจากการประพฤตินอกใจ
4. ต้อเอียกเบ็กหย่องหือ ถีเฝ็กก้อมยัยหงากิมถ่อกรี้ แปลว่า เว้นจากการพูดเท็จ
5. หุงเอียกเบ็กอ้อมตัว ถีเฝ็กก้อมยัยหงากิมถ่อกรี้ แปลว่า เว้นจากการดื่มสุรา เมรัย น้ำเมา อันเป็นเหตุแห่งความประมาท

ศีล 5 ข้อเป็นสิ่งทุกคนควรละเว้น เพราะมันเป็นกายกรรมที่ก่อบาปให้แก่ตนทุกชาติไป ไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ ก็ไม่ควรที่จะละเมิดศีลอันเป็นพื้นฐานของชีวิตเด็ดขาด

ศีล 10 ข้อ (สิกขาบทสามเณร)

สำหรับสามเณรที่บรรพชาในพระพุทธศาสนาจะต้องน้อมรับศีล 10 ไว้เป็นข้อปฏิบัติละเว้นสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ญิกเขยิกเบ็กซัซัน ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการฆ่าสัตว์
2. หลูเอียกเบ็กโทวต้าว ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการลักขโมย
3. ตามเอียกเบ็กต้าย้อม ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากกรรมมิใช่พรหมจรรย์ คือ เมถุนธรรม
4. ต้อเอียกเบ็กหย่องหือ ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการพูดเท็จ
5. หุงเอียกเบ็กอ้อมตัว ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการดื่มสุรา เมรัย น้ำเมา อันเป็นเหตุแห่งความประมาท
6. หลุกเขยิกเบ็กเกรือกเฮืองวามาง เบ็กเฮืองโด้เทิง ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการตัดดอกไม้ ทาเครื่องหอม อันเป็นฐานแต่งตัว
7. เท็กเขยิกเบ็กกาหยอเชืองกีเบ็กหยางกวางทัน ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการกระทำพ้อนรำ ขับร้อง และฟังหรือดูการบันเทิง อันเป็นข้าศึกต่อทางกุศล
8. เท็กเขยิกเบ็กต่ากวางว่างต่ายช่าง ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการนอนบนที่นอนสูง ที่นอนใหญ่
9. กิวเอียกเบ็กพีที่ถัก ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า แปลว่า เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล
10. ถือบเอียกเบ็กรือกกรี้ซันเตืองกิมเจิงบ่าวเหยิก ถีซายียัยหยื่อตั้งกรี้ผู้ แปลว่า เว้นจากการรับเงินทอง

ศีล 10 ข้อนี้เป็นศีลสิกขาบทของสามเณรในพุทธศาสนาหายาน อนันนิกาย ที่ยึดปฏิบัติกันมาโดยตลอด และส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะเห็นการรับศีลของสามเณรตอนที่บรรพชาเข้ามาเป็นสามเณรฝ่ายอนันนิกายแต่ต้น นอกจากนี้แล้วสามเณรยังต้องยึด “สิกขาบทพระโพธิสัตว์” อีก 58 ข้อด้วย จึงจะสมบูรณ์

อานิสส์ศีล 5 (อนันนิกาย)

ดางเกรียนหุงเหยย เบ็กตัวตามได้เตียงทันเหลยซันจีโป้น หมากชุดยูต้อต้ออหิเตียน กรีกวีาเด็กกาย ต้อต้ออหิไหว่ ซึ่งฝีกยี่ชื่อ ซึ่งพ่ายยี่ชื่อ ซึ่งตั้งยี่ชื่อกิน เบ็กกีวีอิต้ามาหงวยด้าว อีเย้าเผื่องหัน

คำแปลอานิสส์ศีล 5

ผู้ที่รักษาศีล 5 โดยบริสุทธิ์บริบูรณ์ไม่ต่างพร้อย ผู้นั้นจะไม่ต้องไปเกิด คือไม่ต้องไปเกิดในนรกอเวจีไม่ต้องไปเกิดเป็นเปรต อสุรกาย

ไม่ต้องไปเกิดเป็นสัตว์เดียรฉาน

ผู้บริบูรณ์ด้วยศีล 5 ย่อมได้เสวยสุขอยู่เบื้องบนสวรรค์ ตลอดถึงซึ่งพระนิพพาน

สิ่งอย่างหนึ่งที่ขาดเสียมิได้คือการอาราธนาพระปริต ซึ่งถือว่าเป็นการปลอดภัยจากอันตรายทุกขโศกโรคภัยต่าง ๆ ในที่นี้จะขอกล่าวไว้โดยเปรียบเทียบของญวน และไทย ดังนี้

คำอาราธนาพระปริตภาษาญวน (ลินตุงกินยัง)

กุงลินเทียนตั้ง เจียนตุงตุตารา บาราหมิกดา กร้อจ้อโฮ
 ต้ายลินเทียนตั้ง เจินงินเย้า ยังกร้อเหยียดหนาว โด่กวี้งเม
 ตามลินเทียนตั้ง เจียนตุงเจินงินเย้า กร้อบั้นหนานโซ โด่กวี้งเม

คำอาราธนาพระปริตของไทย

วิปัติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตตสิทธิยา สัพพะทุกขะ วินาสายะ ปริตตัง พุทธะมังคะลัง
 วิปัติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตตสิทธิยา สัพพะภะยะ วินาสายะ ปริตตัง พุทธะมังคะลัง
 วิปัติปฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตตสิทธิยา สัพพะโรคะ วินาสายะ ปริตตัง พุทธะมังคะลัง

คำอาราธนาธรรมภาษาญวน (ลินเหยียดฟ๊าบบ่าว)

กุงลินด้ายตีกียักต้อมเหนียม เตียนเหยียดจิ้นฟ๊าบบ่าว เหวียนด้ายตีกียหงา เตียนเหยียดจิ้นฟ๊าบบ่าว หงาอี
 ด้ายตีกียัก ตักยั้งจิ้นฟ๊าบบ่าว ต้อเหมิงโก่

ต้ายลินด้ายตีกียักต้อมเหนียม เตียนเหยียดจิ้นฟ๊าบบ่าว เหวียนด้ายตีกียหงา เตียนเหยียดจิ้นฟ๊าบบ่าว หงาอี
 ด้ายตีกียัก ตักยั้งจิ้นฟ๊าบบ่าว ต้อเหมิงโก่

ตามลินด้ายตีกียักต้อมเหนียม เตียนเหยียดจิ้นฟ๊าบบ่าว เหวียนด้ายตีกียหงา เตียนเหยียดจิ้นฟ๊าบบ่าว หงาอี
 ด้ายตีกียัก ตักยั้งจิ้นฟ๊าบบ่าว ต้อเหมิงโก่

นี่คือบทสวดอาราธนาธรรมเทศนาและอาราธนาพระปริต ซึ่งฝ่ายภิกษุสงฆ์ญวนได้สวดกันอยู่เนื่อง ๆ ในอดีต
 ส่วนในยุคปัจจุบันนี้ก็สวดบ้างในงานสำคัญ ๆ เช่นการอุปสมบทและบรรพชา เพราะน้อยครั้งมากที่จะมีพระสงฆ์ญวนได้
 นำมาสวดบ่อย ๆ เมื่อเทียบกับพระสงฆ์ไทยแล้วที่มีการสวดบทอาราธนาธรรม อาราธนาพระปริตบ่อยมากแทบทุกวัน
 ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์สามเณรฝ่ายอนัมนิกายควรศึกษาและฝึกท่องบ่นสาธยายกันให้สม่ำเสมออยู่เนื่อง ๆ จะได้ไม่ถูกลืม
 หรือมีไว้เพียงในตำราเท่านั้น

สรุป

ได้ว่าหลักธรรมของพุทธศาสนามหายาน อนัมนิกายถ้ากล่าวกันแล้วมีลักษณะเหมือนของเถรวาท แต่คนละ
 ภาษาเท่านั้นเองความหมายมีลักษณะเหมือนกันแทบทุกอย่าง อาจจะมีบ้างที่แตกต่างเพราะเป็นไปตามสภาพของสังคม
 นั้น ๆ ด้วย เพราะการมีพระพุทธรูปเจ้าองค์เดียวกันจึงทำให้แทบทุกอย่างเหมือนกัน ต่างกันตรงคติที่ยึดถือตามครูบา
 อาจารย์สืบต่อกันมาเท่านั้นเอง เช่นการมีประวัติของพระพุทธรูปเจ้า การประสูติ ตรัสรู้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการ
 ปรีณิพพานพร้อมมีหลักธรรมเบื้องต้นที่ศึกษาและเข้าใจในเบื้องต้นเหมือนกัน เช่น มีพรหมวิหาร 4, อิทธิบาท 4 เป็นต้น

ส่วนคติของมหายานนั้นเน้นไปที่พระโพธิสัตว์เป็นส่วนใหญ่ หนังสือเล่มนี้ขอกกล่าวถึงเพียงพระกษิติครรภ์
 โพธิสัตว์ ซึ่งเป็นโพธิสัตว์ที่ได้ตั้งปณิธาน ไว้ว่า “จะโปรดเวไนยสัตว์ให้หมดจากบาปทุกภพทุกชาติก่อนแล้วจึงค่อยเข้าสู่
 แดนพระนิพพานเป็นพระพุทธรูปเจ้า” พระองค์ทรงมีพระเมตตาอันยิ่งใหญ่ต่อเวไนยสัตว์ทุกหลาย ไม่ว่าจะอยู่ในโลกมนุษย์
 อยู่ในนรกอเวจี ท่านก็เสด็จไปโปรดทุกที่ ในเรื่องของหลักธรรมของพระกษิติครรภ์โพธิสัตว์ยังไม่ได้ปรากฏชัด แต่พอสรุป
 ได้โดยนัยว่า ความเมตตากรุณา ความเสียสละ การบริจาคทำบุญ การอดทน เหล่านี้เป็นต้น ทรงสั่งสอนให้เวไนยสัตว์ลด
 ละ เลิกจากกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ให้สร้างแต่กุศล ผลบุญจะได้ช่วยนำส่งในแดนสุขาวดีต่อไป

บทสวดมนต์ที่ควรตระหนักเป็นเบื้องต้นอยู่เสมอในฝ่ายพระสงฆ์ญวนนั้น เพื่อเป็นการรักษาไม่ให้สูญหายไป
 เช่น คำอาราธนาศีล, อาราธนาธรรม, อาราธนาพระปริต เป็นต้น และศีล 5, ศีล 10 ควรที่จะศึกษาไว้ให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์อนามัยกาย.(2528). ตำรากงเต็กและตำรากฐิน ของพระสงฆ์อนามัยกาย, ในงานประกอบพิธีกึ่งเต็กถวายพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ในรัชกาลที่ 7. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร. บริษัทประชาชน จำกัด..
- คณะสงฆ์อนามัยกายแห่งประเทศไทย.(2551). อนุสรณ์คณะสงฆ์อนามัยกายแห่งประเทศไทย การประกอบพระราชพิธีทักษิณานุประทาน (กงเต็ก) สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. กรุงเทพมหานคร : หจก. ไทยรายวันการพิมพ์.
- พระบริหารอนามัยพรต.(2543). อุภัยฉลอง ที่ระลึกงานฉลองอุโบสถ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประชาชนจำกัด.
- วัดอนามัยกายาราม.(2511). โดยเสด็จพระราชกุศลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีฉลองอุโบสถ และพระประธาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- องสรภามมธุรส (บัวเอ็ง).(2502) บรรพชาอุปสมบทวิธีอนามัยกาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหวิทยพานิชย์.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นศูนย์กลางเผยแผ่ผลงานวิชาการของวัดคณะสงฆ์มหายานฝ่ายอนันนิกายในประเทศไทยสู่สาธารณชน และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า เพื่อเผยแพร่งานวิจัย และบทความวิชาการ แก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา นิติศาสตร์ ศีลศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น

ขอบเขตการตีพิมพ์

"วารสารอนันนิกาย (Journal Of Anam Nikaya Mahayana in Thailand) รับผิดชอบในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา นิติศาสตร์ ศีลศาสตร์ สังคมศาสตร์ และการศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น

การส่งต้นฉบับส่งต้นฉบับ

เอกสารพร้อมไฟล์ข้อมูลในรูปแบบ Word และ Pdf มาที่ email : suriya5179@hotmail.com และสามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ วัดธรรมปัญญาธรรมบางม่วง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดนครปฐม
ติดต่อสอบถามได้ที่ ดร.สุรียา แสงอินตา

เกณฑ์การตีพิมพ์/รูปแบบการตีพิมพ์

1.บทความ ที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ต้องเป็นบทความที่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น โดยไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

2.การพิมพ์ต้นฉบับ จะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ จัดพิมพ์แบบหน้าเดียว กระดาษพิมพ์ขนาด A4 (8.5x11 นิ้ว) จำนวนไม่เกิน 13 หน้า ใช้รูปแบบ Word ตัวอักษร TH SarabunPSK 14 Point

3.การตั้งระยะขอบ ให้ตั้งเป็นประเภทระยะขอบ เพื่อการเย็บเล่มหนังสือ บน 2.54 ซม., ล่าง 2.54 ซม., ซ้าย 3.00 ซม. ขวา 3.00 ซม., หัวกระดาษและท้ายกระดาษ, จากขอบ หัวกระดาษ 1.5 ซม., ท้ายกระดาษ 1.5 ซม., การใส่เลขหน้า ให้ใส่ด้านบนขวา โดยใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

4.ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละหัวข้อ บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

4.1 ชื่อเรื่อง/บทความ ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยท์ ตัวหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ระบุชื่อผู้เขียน ผู้ร่วมวิจัย (ถ้ามี) และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ตัวหนา ไว้ด้านขวาหน้ากระดาษ

4.3 สังกัดผู้เขียน ระบุตำแหน่งทางวิชาการ สาขา คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วม (ถ้ามี) ขนาดตัวอักษร 12 พอยท์ ไว้ที่ตำแหน่งใต้ชื่อเรื่อง ไว้ด้านขวาหน้ากระดาษ พร้อมระบุอีเมลผู้เขียน ที่ติดต่อในการส่งบทความ

4.4 บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยท์ ตัวหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ เนื้อหาในบทคัดย่อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยท์

4.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญ 2-4 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไว้ท้ายบทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยท์ ตัวหนา

4.6 เนื้อหา (Content) หัวข้อขิดด้านซ้ายกระดาษและใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ ตัวหนา ส่วนเนื้อหาในแต่ละหัวข้อใช้อักษร TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 พอยท์ มีรายละเอียดดังนี้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

วิธีดำเนินการวิจัยระบุ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แต่ละขั้นตอนควรเขียนให้กระชับและเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม

ผลการวิจัยระบุผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์อย่างกระชับ ซึ่งอาจมีตารางหรือภาพประกอบ

อภิปรายผลการวิจัยระบุประเด็นที่สำคัญของผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ และอภิปรายโดยมีการอ้างอิง หรือเชื่อมโยงทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุน

ข้อเสนอแนะ ระบุรายละเอียดข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.7 ตาราง (ถ้ามี) ใช้ตารางแบบเส้นคู่ ให้ระบุคำว่า “ตารางที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Table

4.8 ภาพ (ถ้ามี) รูปภาพประกอบบทความ ควรบันทึกไฟล์รูปภาพ เป็นนามสกุล JPEG. ให้ระบุคำว่า “ภาพที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure

4.9 การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบ APA โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์และเลขหน้า ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

4.10 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบ APA (American Psychological Association style) ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น ใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสารมีรายละเอียด ดังนี้

5. ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา

5.1 หนังสือ

ผู้เขียน 1 คน

(สำราญ ศรีคำมูล, 2549: 1)

(Bill, 2549: 6)

ผู้เขียน 2 คน

(สำราญ ศรีคำมูล และสนิท วงศ์ปล้อมหิรัญ, 2560 : 31)

(John and David, 1984 : 12)

ผู้เขียน 3 คน

(สนิท วงปล้อมหิรัญ และคณะ, 2559 : 22)

(John Dewey, et al., 2000 : 9)

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

(มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559 : 10-15)

(Ministry of Education, 2019 : 4)

การอ้างอิงในเนื้อหา (การอ้างอิงเอกสารสองทอด)

*โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาท (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทธ ไทยวรรณ, 2543 : 9) ได้ความเชื่อมั่น...

**ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1978 อ้างใน ประคอง วรรณสุด, 2538)...

5.2 งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2549 : บทคัดย่อ)

(อาทิตย์ ชูชัย, 2557)

(Watson, 1990)

5.3 รายงานการประชุม

(นฤมล ชุ่มเจริญสุข, 2557 : 20)

(Anan Srita, 1990 : 45)

5.4 วารสาร

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2557 : 76-85)

5.5 หนังสือพิมพ์

(สมศรี หาญอนันตสุข, 2550 : 7)

(Krishman, 2007 : 1)

5.6 จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541)

(Research and Training Center on Independent Living, 1993)

5.7 โสตทัศนวัสดุ

(กฤตสุขิน พลเสน, 2555)

5.8 ซีดีรอม

(อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร, 2543)ฯ

(Social Science Index, 1999)

5.9 การสัมภาษณ์

(ไชยา เรื่องดี, 2560, มกราคม 14)

(Born, 1990, June 15)

5.10 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และวารสารอิเล็กทรอนิกส์

(สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554)

(Kenneth, 1998)

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

(ชุม, (นามแฝง), 25 ตุลาคม 2542)

(ศธ. ยุติการถ่ายโอนสถานศึกษาบัญชี 2, 2550)

เอกสารจากเว็บไซต์เว็บ (www)

(ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

(Ministry of Education, 2005)

รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

6.1 ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยการอ้างอิงภาษาอังกฤษ การเคาะเว้นวรรค 1 ครั้ง ในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ชื่อผู้เขียน ให้ขีดเส้นเข้าไป 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. หรือประมาณ 7 ตัวอักษร แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) เช่น

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

_____. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บรรทัดแรกของเอกสารอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษด้านซ้าย 3.00 ซม. บรรทัดที่สอง และบรรทัดต่อไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. เช่น

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, บุญเรือง ศรีเหรียญ และอุษา คงทอง. (2557, มกราคม-มิถุนายน). การศึกษาของคัพประกอบ ความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 16 (1), 76-85.

6.2 ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิงหนังสือ

ผู้เขียน 1 คน

สมพงษ์ ชูมาก. (2548). กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2548). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

Wilson, K. (2007). Smart choice. 2nd ed. London : Oxford University Press.

ผู้เขียน 2 คน

ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2555). พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายศ. (2542). การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. and Kahn, J. V. (1986). Research in Education. 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall.

ผู้เขียน 3 คน

ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2547). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

อวยพร พานิช และคณะ. (2548). ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sadlack, R. G., et al. (1992). Social Reserch : Theory and Methods. Chestnut : Hill Enterprises.

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเดียนสแควร์.

ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก, 1-24.

งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

สุชาติ อ่อนสร้อย. (2559). การศึกษาวิเคราะห์วัดตบ 7 ในคัมภีร์ขุททกนิกายธรรมบท. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พวงเพชร พลทอง และคณะ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Kasemsri, K. (2005). Participatory Communication in City Radio FM 96.0. Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate Kasetsart University.

วารสาร

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, บุญเรือง ศรีเหรียญ และอุษา คงทอง. (2557, มกราคม-มิถุนายน). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 16 (1), 76-85.

หนังสือพิมพ์

สมศรี หาญอนันตสุข. (2550, มิถุนายน 26). ภาครัฐธรรมนุญใหม่จะสร้างมิติใหม่ให้สังคมพุทธ. มติชน, 7.

Krishnan, E. (2007, June 26). Rebuilding soft-esteem. Bangkok Post, 1.

จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). ท่องเที่ยวสงขลา. [แผ่นพับ]. สงขลา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

Research and Training Center on Independent Living. (1993). Guidelines for reporting and writing about people with disabilities. Lawrence: Research and Training Center on Independent Living.

โสตทัศนวัสดุ

กฤตสุชิน พลเสน (ผู้บรรยาย). ปรัชญา. [แถบบันทึกเสียง]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

ซีดีรอม

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร. (2543). [CD-ROM]. Available : ฐานข้อมูลไปดูให้เต็มตามล่าค่าความเป็นไทย. [2544, มิถุนายน 23].

Social Science Index. (1999). [CD-ROM]. Available: UMI/Social Science Index. [2005, June 26].

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). รูปแบบการเขียนบรรณานุกรม. [Online]. Available: http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/write_APA_Thai.pdf. [2555, กุมภาพันธ์ 19].

Abell, S.K. (2002). Science teacher education: An international perspective. [Online]. Available : <http://ebook.Sprinkerlink.com/Search/Search Result.aspx>. [2005, August 20].

วารสารอิเล็กทรอนิกส์

Kenneth, I. (1998). A Buddhist response to the nature of human rights. Journal of Buddhist Ethics. [Online]. 2, (9). Available: <http://www.cas.psu.edu/Jbe/twocont.html>. [2006, August 12].

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

ชุม. (นามแฝง). (2542, ตุลาคม 25). บุญของคนไทย ใน ไทยรัฐ. [Online]. Available: <http://www.thairath.co.th>. [2542, ตุลาคม 25].

ศธ. ยุติ การถ่ายโอนสถานศึกษาบัญชี 2, (2550, มิถุนายน 23). ใน ไทยรัฐ. [Online]. Available: <http://www.thairath.co.th>. [2550, ตุลาคม 30].

เอกสารจากเว็บไซต์เว็บ (www)

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (ม.ป.ป.). การจัดการศึกษาทางไกล. [Online]. Available: <http://www.nectec.or.th/eourseware/cai/0015.htm>. [2550, สิงหาคม 1].

Ministry of Education. (2005). The Regional Seminar on Higher Education in Southeast Asian Countries. [Online]. Available: <http://www.nectec.or.th/eourseware/cai/0015.htm>. [2006, June 1].

การสัมภาษณ์

ไชยยง เรืองดี. (2560, มกราคม 14), ผู้ช่วยอธิการบดี, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์.

Born, Q. (1990, June 15). President, Standard University. Interview.